

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO TOIMINTAKERTOMUS 2015

HELSINGFORS STADSMUSEUM | ÅRSREDOVISNING
HELSINKI CITY MUSEUM | ANNUAL REPORT

SISÄLLYS

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO	3	JULKAISUTOIMINTA	23
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	3	KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU	24
Museon organisaatio	4	Helsinki: Maankäytön suunnittelu	25
Helsingin kaupunginmuseon toimipisteet	4	Helsinki: Korjausrakentaminen ja kunnostus	25
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO	5	Maakunta	26
Museonjohtajan vuosikatsaus	5	Työryhmät ja yhteistyö	27
Museidirektörens årsöversikt	6	Vapaaehtoistyö kulttuuri-ympäristön hoidossa	27
Museum Director's annual report	7	Arkeologia	28
Tuottavuus, tehokkuus ja taloudellisuus	10	Rakennuskulttuurin tutkimus	28
Näyttely- ja verkkokävijät sekä muut asiakkaat	10	ALUEELLINEN MUSEOTYÖ	28
Viestintä ja markkinointi	11	NYKYDOKUMENTOINTI	28
Asiakastytytyväisyys	12	HENKILÖSTÖ	29
KOKOELMAT	12	Vakinaisen henkilöstön määrä yksiköittäin ja nimikkeittäin	29
Kokoelmien kartuttaminen ja poistot	13	Työhyvinvointi	30
Kokoelmanhallintajärjestelmä, kokoelmien digitointi sekä open data	14	Osaamisen kehittäminen	30
Yksityisiä lahjoituksia ja ostoja	14	KEHITTÄMINEN	30
Virastojen ja yhdistysten lahjoituksia	16	YMPÄRISTÖTAVOITTEET	32
Tallennustyönjako	16	TOIMITILAT	32
Kokoelmien hoito ja konservointi	17	MÄÄRÄ- JA TALOUSTAVOITTEET	33
Kuvalaitos ja digitointi	17	KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA 2015	33
Kirjasto	17	LAHOITTAJAT 2015	34
NÄYTTELYTOIMINTA	17	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY	35
Museot ja näyttelyt	17		
Näyttelykävijät	19		
YLEISÖPALVELUT	20		
Museoiden aukioloajat	20		
Museo oppimisympäristönä	20		
Museokauppa ja tilavuokraus	22		
Kuvapalvelut	22		

KANSIKUVA:

Hakasalmen huvilan
Musiikkia!-näyttely on värikäs ja
visuaalisesti kiehtova sarja erilaisia
musiikkimiljöitä. Ravintolamusiikille
omistetun huoneen lava heijastaa
kotimaisen jazzin kukoistuskauden
tunnelmia 1950–60-luvuilla.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO/JUHO NURMI

PÄRMBILD:

Utställningen Musik! i Villa
Hagasund är en färgglad, visuellt
fascinerande serie med olika
musikmiljöer. Scenen i rummet
som tillägnats restaurangmusik
återspeglar stämningar från den
finländska jazzens glansperiod på
1950- och 1960-talen.

COVER:

The Music! exhibition at Hakasalmi
Villa is a colourful, visually
fascinating series of different
musical environments. The stage in
the room dedicated to restaurant
music features atmospheres from
the 1950s and 60s, when Finnish jazz
was flourishing.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginmuseo tallentaa ja vaalii Helsingin kaupungin alueen henkistä ja aineellista perintöä sekä kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseossa kävijä kohtaa kaupungin historian valot ja varjot ja voi ammentaa juuriinsa sekä kulttuuritaustaansa liittyvää tietoa ja elämyksiä hyvinvointinsa lisäämiseksi.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee paikallismuseoiden työtä ja toimii kulttuuriympäristön asiantuntijana alueellaan.

Arvot

Kaupunginmuseo

- **vaalii kulttuuriperintöä** – on Helsingin historian tietopankki
- **on asiakaslähtöinen** – tekee asiakkailleen Helsingin historiaa tunnetuksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet
- **on oikeudenmukainen** – kohtelee asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, arvostaa heitä ja on yhteistyökykyinen
- **on taloudellinen** – käyttää museon aineellisia ja henkisiä resursseja järkevästi ja suunnitelmallisesti parhaan tuloksen saavuttamiseksi
- **on asiantuntija** – kouluttaa ja kehittää henkilöstöään monipuolisesti ja tasapuolisesti
- ja että kaupunginmuseon henkilöstö sitoutuu noudattamaan museoalan kansainvälisiä eettisiä sääntöjä, sitoutuu ja motivoituu työhönsä, on valmis uudistumaan ja uudistamaan, toimii vastuuntuntoisesti, arvostaa työtovereitaan ja omaa työpaikkaansa sekä hyväksyy erilaisuuden henkilöstössä

KAUPUNGINMUSEON VISIO 2018, PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

TEHDÄÄN YHDESSÄ!

AINEISTOT AVOIMIKSI

VAPAAEHTOISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

KAUPUNKILAISTEN VAIKUTUS- MAHDOLLISUUKSIENTÄ LISÄÄMINEN

VAHVISTAMME MONIARVOISTA HELSINKIÄ

MUSEO VAIKUTTAA
JA ON LAAJASTI
LÄSNÄ SEINIENSÄ
ULKOPUOLELLA

VALMIUS
TASAVERTAISIIN JA
MERKITYKSELLISIIN
KOHTAAMISIIN IHMISTEN
KANSSA

NOPEAMMIN REAGOIVA MUSEO

JOKAISELLA ON
MAHDOLLISUUS
RAKASTUA HELSINKIIN

AJATTELEMME ASIAKASTA

PALVELUKOKONAISUUDEN
KIRKASTAMINEN - UUSI
KAUPUNGINMUSEO
LIPPULAIVANA

PALVELUOSAAMISEN
JA AJATTELUN
VAHVISTAMINEN

TALouden VAHVISTAMINEN

PALVELUJEN TUOTTAMINEN
YHDESSÄ STRATEGISTEN
KUMPPANIENTÄ KANSSA

MUSEON ORGANISAATIO

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO
KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO

KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA

MUSEONJOHTAJA
Tiina Merisalo

KUVAKOKOELMAT
Yksikönpäällikkö
Riitta Pakarinen

KULTTUURIYMPÄRISTÖ
Yksikönpäällikkö
Anne Mäkinen

ESINEKOKOELMAT
Tutkimuspäällikkö
Minna Sarantola-Weiss

HALLINTO
Hallintopäällikkö
Päivi Elonen

YLEISÖPALVELUT
Yksikönpäällikkö
Jari Karhu

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON TOIMIPISTEET

Helsingin kaupunki perusti 1906 muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä oli valokuvaamalla ja aitoja dokumentteja keräämällä tallettaa voimakkaan kasvun johdosta muuttuvaa ja lopullisesti katoavaa Helsinkiä.

Helsingin kaupunginmuseo perustettiin 13.6.1911 jatkamaan kunnallisen muinaismuistolautakunnan tehtävää. Kaupunginmuseon kokoelmien perustaksi tulivat raatihuoneen kunnallishistorialliset esineet, kenraali Otto Furuhielmin 1880-luvulla kaupungin ”tulevalle museolle” testamenttaama taidekokoelma sekä muinaismuistolautakunnan runsaan tuhannen kuvan kokoelma. Helsingin kaupunginmuseo on toiminut Keski-Uudenmaan maakuntamuseona vuodesta 1981.

- Ensimmäinen näyttely avattiin 15.12.1912 Hakasalmen huvilassa.
- Tuomarinkylän museo avattiin 8.4.1962 Tuomarinkylän kartanon päärakennuksessa ja suljettiin 17.11.2013 osana tuottavuus- ja tilansäästöohjelmaa
- Kuva-arkisto siirtyi Hakasalmen huvilasta vuonna 1974 Fabianinkatu 9–11:een.
- Kaupunginmuseon hallinto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1978 Dagmarinkatu 6:een.
- Ruiskumestarin talo Kristianinkatu 12:ssa avattiin 10.9.1980.
- Työväenasuntomuseo Kirstinkuja 4:ssä avattiin 12.6.1989.
- Kuva-arkisto siirtyi Fabianinkatu 9–11:stä Dagmarinkatu 6:een 1991.
- Lastenmuseo avattiin Tuomarinkylän kartanon sivurakennuksessa 7.11.1992 ja suljettiin 15.1.2011 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Raitoliikennemuseo Töölönkatu 51 A:ssa avattiin 21.10.1993.
- Kaupunginmuseon hallinto, kuva-arkisto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1994 Sofiankatu 4:ään.
- Sederholmin talo Aleksanterinkatu 16–18:ssa avattiin 23.5.1995.
- Aika-näyttely ja Museokauppa avattiin 13.3.1996 Sofiankatu 4:ssä.
- Katumuseo avattiin 18.12.1998 Sofiankadulla ja lopetettiin vuoden 2011 alussa.
- Koulumuseo avattiin 8.4.2000 Kalevankatu 39–43:ssa ja suljettiin 31.12.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Voimalamuseo avattiin 10.5.2000 Vanhassakaupungissa ja suljettiin 31.8.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Lasten kaupunki avattiin Sederholmin talossa 21.11.2012.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

MUSEONJOHTAJAN VUOSIKATSAUS

Vuosi 2015 oli kaupunginmuseon suuri muutosvuosi: voimavarat keskitettiin uudistusten suunnitteluun ja toteutukseen, koska käynnissä olivat paitsi uuden kaupunginmuseon tilojen rakentaminen sekä uuden museon palveluiden ja sisältöjen hahmottelu, myös yhteisen kokoelmakeskuksen toteutus ja muutot. Kahden poikkeuksellisen mittavan hankkeen yhtäaikaisuus ja aikataulujen myöhästyminen haastoi koko henkilöstöä, jonka luovuus, venymiskyky ja ammattitaito osoittautuivat jälleen kerran erinomaisiksi.

Vuoden päänäyttely oli Hakasalmen huvilassa avattu Musiikkia! – Kaupungin soivat muistot, jossa yhteistyötä tehtiin ennätysellisen suuren kaupunkilaisten joukon kanssa. Hakasalmen salin avaaminen ilmaiseksi konserttitilaksi on tuonut huvilaan ja näyttelyyn tuhansia musiikinharrastajia. Myös näyttelyn lukuisat tapahtumat on toteutettu yhteistyöhankkeina, kuten Aikamatka 1930-luvun iltamiin monen alan harrastajien kanssa, sekä Metropolian kanssa toteutetut Laulu-muistoja-tilaisuudet ja Suomen ensimmäiset Klasari-reivit.

Uuden kaupunginmuseon kehittämisessä keskityttiin palvelukokonaisuuksien suunnitteluun samalla, kun kokeiltiin uusia toimintatapoja, etenkin kaupunkilaisten osallistamista. Sofiankadun Lyhtysalin viimeisen vuoden täyttivät kokeilut: kevätkauden avasi kahdentoista vapaaehtoisen tekemä #fläsari-valokuvanäyttely, kesällä tilasta tuli matkailijoiden tarpeita kartoittanut ”Piha” ja syksyllä esillä oli Luotisuora-ääniteos. Kokeilujen vuosi huipentui lokakuussa

Hakasalmen huvilan Musiikkia!-näyttelyn ja sen tapahtumien toteutukseen osallistui ennätysmäärä kaupunkilaisia. Euroviisu- ja Hurriganes-fanit saivat sisustaa aarteillaan omat kaappinsa.

Ett rekordstort antal stadsbor deltog i genomförandet av utställningen Musik! på Villa Hagasund och dess talrika evenemang. Eurovisions- och Hurriganes-fans fick inreda sina egna skåp med sina skatter.

The Music! exhibition at Hakasalmi Villa and its events involved participation from a record number of city residents. Eurovision and Hurriganes fans got to decorate their own closets with their treasures.

Paluu tulevaisuuteen -tapahtumaan, jossa yleisö pääsi testaamaan uuteen museoon tulevan Aikakoneen prototyyppijä. Tapahtuma tavoitti aivan uudenlaisia kävijöitä.

Museon asiakasmäärä pysyi miltei edellisvuoden tasolla, vaikka näyttelykävijöiden määrä ei yltänyt aiempiin huippulukuihin. Talousarvion tavoitetaso kuitenkin ylitettiin. Kuudesta toimipisteestä kaksi eli

Sederholmin talon Lasten kaupunki ja Ruiskumestarin talo olivat kiinni koko vuoden. Sen sijaan verkkosisäلتöjen merkitys näyttää yhä kasvavan ja verkossa asiointien määrä nousikin 28 %:lla jo yli 302 000:een, minkä selittävät pitkälti museon Finna-verkkopalvelun suosio ja museon verkkosivujen uudistus. Myös sosiaalisen median kontaktien määrää ja julkaisujen kattavuutta kasvatettiin määrätietoisesti ja onnistuneesti.

TIINA MERISALO
museonjohtaja

Uusi kaupunginmuseo alkoi hahmottua peruskorjauksen edetessä. Aula näytti toukokuussa 2015 tältä.

Det nya stadsmuseet började ta form i takt med att renoveringen framskred. I maj 2015 såg entréhallen ut så här.

As the renovation progressed, the new City Museum began to take shape. This is what the entrance hall looked like in May 2015.

Kaikenikäiset kävijät ovat pitäneet Musiikkia!-näyttelyn toiminnallisuudesta, erityisesti koululaulu- ja tanssipeleistä.

Utställningen Musik! aktiverar besökaren, och särskilt skolsångs- och dansspelen har varit omtyckta av både stora och små.

The Music! exhibition activates visitors, and especially school song and dance games have been popular.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO/MARIA VÄÄNÄNEN

MUSEIDIREKTÖRENS ÅRSÖVERSIKT

År 2015 var en period av stora förändringar för stadsmuseet: resurserna fokuserades på att planera och genomföra reformer. Förutom byggandet av det nya stadsmuseet och utformningen av det nya museets tjänster och innehåll pågick även genomförandet av en gemensam samlingscentral och flyttar. Genomförandet av två exceptionellt omfattande projekt samtidigt kombinerat med förseningar var en utmaning för hela personalen, vars kreativitet, flexibilitet och yrkeskunskap återigen visade sig vara utmärkta.

Årets huvudutställning var Musik! – Stadens gårdag i toner i Villa Hagasund, där vi samarbetade med ett rekordstort antal stadsbor. Öppnandet av salen i Hagasund som en gratis konsertlokal har fört tusentals musikintresserade till villan och utställningen. Många av evenemangen i utställningen genomfördes också som samarbetsprojekt, till exempel en tidsresa till en soaré på 1930-talet med många hobbyister samt Sångminnen-tillställningarna tillsammans med Metropolia och Finlands första klassiska rave.

Vid utvecklingen av det nya stadsmuseet fokuserade vi på att planera servicehelheter samtidigt som vi provade på nya handlingsätt, särskilt för att göra

stadsborna delaktiga. Det sista året för Lyktsalen på Sofiegatan var fullt av experiment: vårsången öppnades med fotoutställningen #fläsäri, skapad av tolv frivilliga, under sommaren blev lokalen "Gården" som kartlade turisternas behov och på hösten var det dags för ljudverket Spikrakan. Experimentåret kulminerade i oktober med evenemanget Tillbaka till framtiden, där publiken fick testa prototyper för det nya museets Tidsmaskin. Evenemanget nådde ut till helt nya slags besökare.

Antalet kunder i museet låg kvar på ungefär samma nivå som i fjol, även om antalet utställningsbesökare inte nådde upp till de tidigare rekordsiffrorna. Vi överträffade dock budgetmålet. Två av våra sex verksamhetsställen, Barnens stad i Sederholmska huset och Sprutmästarens gård var stängda hela året. Däremot förefaller betydelsen av innehåll på webben att öka ytterligare, och antalet kunder på nätet ökade med 28 procent till över 302 000, vilket till stor del förklaras av museets populära webbtjänst Finna och museets förnyade webbplats. Vi ökade antalet kontakter via sociala medier och publikationernas omfattning på ett målmedvetet och framgångsrikt sätt.

TIINA MERISALO
museidirektör

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO/LARI JÄRNEFELT

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO/MARJA VÄÄNÄNEN

MUSEUM DIRECTOR'S ANNUAL REPORT

The year 2015 was a year of great change for the Helsinki City Museum: we focused our resources on the planning and implementation of our renewal. After all, we were working on the construction of the new City Museum facilities and conceptualising the new museum's services and content, while also building the shared collection centre and moving the collections there. The overlap of two exceptionally large projects and the delays in schedules presented challenges for all our employees, whose creativity, flexibility and professionalism proved once again to be excellent.

The main exhibition of the year was Music! – Echoes from the past of a city, which was opened at Hakasalmi Villa and which involved cooperation with a record number of city residents. Opening the Hakasalmi hall as a free concert space has brought thousands of music enthusiasts to the villa and the exhibition. The numerous events of the exhibition have also been organised as cooperation projects, including the Time Travel 1930s evenings with many hobbyists in the scene, as well as the Musical Memories events organised with Metropolia and Finland's first Classical Music Rave.

In developing the new Helsinki City Museum, we concentrated on planning the service offering while also experimenting with new ways of working, most

importantly activating city residents to participate. For the Lantern Hall at Sofiankatu, the year was full of experiments: the spring season opened with the #fläsäri photography exhibition created by twelve volunteers, the summer saw the space turn into the "Yard" project that charted out the needs of travellers, and the autumn brought the Beeline audio installation to the space. The year of experiments culminated in October with the Back to the Future event, where the audience got to test out prototypes of the Time Machine for the new museum. The event attracted completely new visitors.

The number of museum customers remained almost at the level of the previous year, although the number of exhibition visitors did not reach the top figures of previous years. We did, however, exceed the target level in the budget. Two of our locations, Children's Town at the Sederholm House and the Burgher's House, were closed for the whole year. However, the significance of online content is continuing to grow and the number of customers using our online services rose by 28% to over 302,000, which is largely due to the popularity of the museum's Finna online service and the renewal of the museum's website. The number of contacts and the scope of publications on social media was also increased purposefully and successfully.

TIINA MERISALO
Museum Director

Vuoden mittaan kokeiltiin uudenlaisia näyttelyitä ja tapahtumia, jotka myös toivat museoon uutta yleisöä. Kuvissa on näkymiä #fläsäriin avajaisista ja Paluu tulevaisuuteen -tapahtumasta Sofiankatu 4:ssä sekä Klasarireiveistä Hakasalmen huvilassa.

Under årets lopp experimenterade man med utställningar och evenemang, och de lockade också ny publik till museet. På bilderna ser man öppningen av utställningen #fläsäri och evenemanget Tillbaka till framtiden på Sofiegatan 4 samt den Klassiska raven i Villa Hagasund.

During the year 2015, the City Museum experimented with exhibitions and events, which also attracted new visitors to the museum. On the pictures can be seen the opening of the #fläsäri exhibition and the Back to the future event at Sofiankatu 4 and the Classical Music Rave at the Hakasalmi Villa.

TUOTTAVUUS, TEHOKKUUS JA TALOUDELLISUUS

Vuoden 2015 käyttötalouden tulot ja menot toteutuivat 99-prosenttisesti suhteessa talousarvioaraamiin. Tulot olivat 476 702 ja menot 7 686 859 euroa. Talousarvion sitovana eränä oli – 7 255 000 euron suuruinen toimintakate. Tilinpäätöksen mukainen toimintakate on – 7 210 157, joka on siis 44 843 € sitovaa tasoa parempi.

Irtaimen omaisuuden perushankintaan varautuista 405 000 eurosta sekä 88 000 euron ylitysoikeudesta vuodelta 2014 käytettiin 340 209 euroa. Määrärahas- ta tehtiin 152 000 euron siirtoesitys vuodelle 2016 käytettäväksi yhteisen kokoelmakeskuksen ja uuden kaupunginmuseon hankintoihin, jotka siirtyivät hankkeiden myöhästymisen vuoksi.

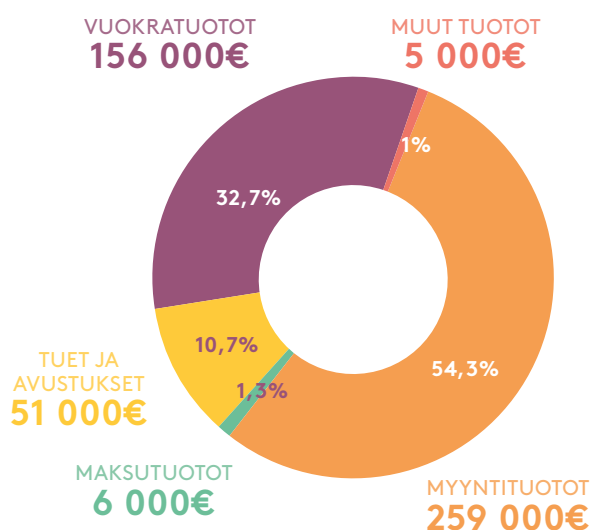
Menot asukasta kohden laskivat hieman edellisvuodesta ja olivat 12,20 € (2014: 12,21). Tuottavuus (2012 = 100) oli 86, jäi tavoitteesta (104) mutta nousi 9 % edellisvuodesta.

NÄYTTELY- JA VERKKOKÄVIJÄT SEKÄ MUUT ASIAKKAAT

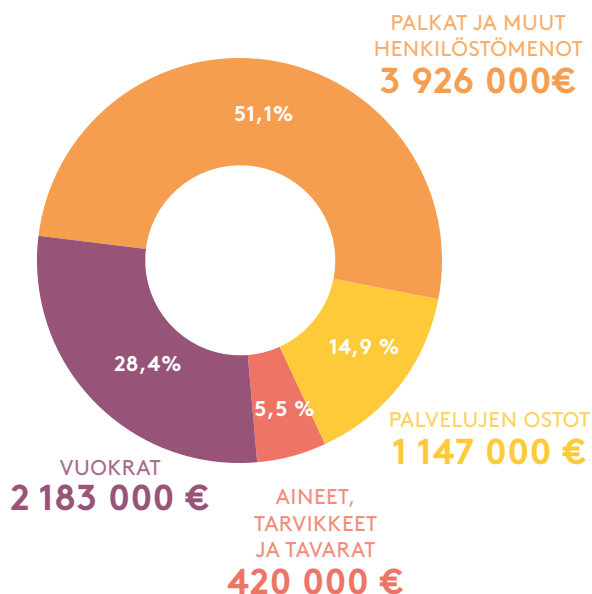
Asiakkaita oli 460 617 (2014: 467 107). Kävijöitä oli kaikkiaan 433 221 (2014: 438 365), siitä näyttelykävijöitä 130 864 (2014: 202 615) ja verkkosivukäyntejä 302 357 (2014: 235 750). Näyttelykävijöiden määrä laski 35 % muun muassa suositun Lasten kaupungin ollessa kiinni. Verkkokäyntien määrä puolestaan kasvoi 28 %:lla paljolti Finna-palvelun ansiosta.

Asiakkaita 58 933 (2014: 53 818) kävi museokaupassa ja 4 391 (2014: 4 956) museon elokuvaesityksissä. Museon asiantuntijapalvelua sai 27 396 (2014: 28 742) asiakasta.

TA 2015, TOIMINTATUOTTOJEN JAKAUMA, YHT. 477 000 €

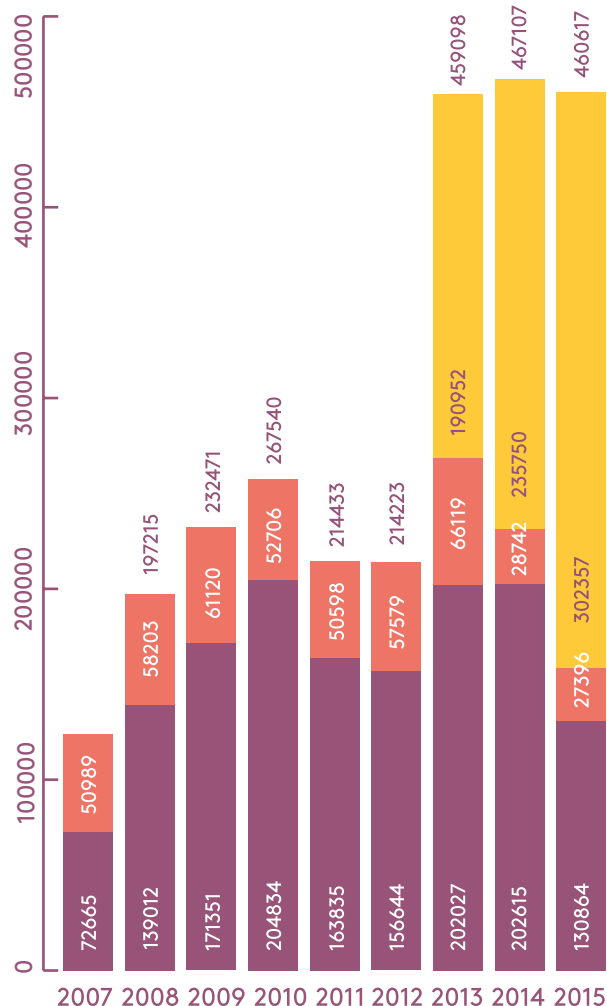

TA 2015, TOIMINTAMENOJEN JAKAUMA, YHT. 7 687 000 €

ASIAKKAAT 2015

- NÄYTTELYKÄVIJÄT
- MUUT ASIAKKAAT
- VERKKOKÄYNNIT

Museon uuden visuaalisen identiteetin luonut suunnittelutoimisto Werklig innoittui kokoelmien vanhoista joukkoliikennelipuista, iltamien ohjelmalehtisistä ja tanssiaisjulistista, joihin pohjautuvat myös museon uudet värit ja typografia. Kaupunginmuseon tunnus – H-kirjain, jonka sisällä sykkii sydän – kiteyttää museon vision ”Jokaisella on mahdollisuus rakastua Helsinkiin”.

Designbyrån Werklig, som planerade museets nya visuella identitet, inspirerades av samlingarnas gamla kollektivtrafikbiljetter, soaréprogramblad och dansaffischer, vilka även fungerade som inspiration för museets nya färger och typografi. Stadsmuseets emblem – bokstaven H med ett bulande hjärta inuti – sammanfattar museets vision ”Alla kan förälska sig i Helsingfors”.

Design agency Werklig, which designed the museum's new visual identity, was inspired by the collections' old public transport tickets, programmes from evening events and posters for balls. The museum's new colours and typography are based on them. The Helsinki City Museum logo – a letter H with a beating heart inside – symbolises the museum's vision, “Everyone has the opportunity to fall in love with Helsinki”.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Toukokuussa 2016 avattava uusi Helsingin kaupunginmuseo työllisti markkinointiviestintää koko vuoden. Tiimi oli tiiviisti mukana uuden museon suunnittelussa ja pohjusti sen markkinointiviestintää kiihtyvällä tahdilla, yhä konkreettisemmin sovelluksin. Kesällä alettiin työstää uuden museon visuaalista identiteettiä, joka valmistui vuoden lopulla.

Uutta museota valmisteltiin muun muassa avaamalla kesän alussa uudet verkkosivut www.helsinginkaupunginmuseo.fi. Sivut osoittautuivat toimiviksi ja niiden kävijämäärä nousi. Vuoden lopussa saatiin päätökseen myös toinen verkkosivuprojekti, jonka myötä Hakasalmen huvila, Työväenasuntomuseo ja Ratikkamuseo saivat omat suppeat verkkosivut. Muutos oli osa museon brändihierarkian uudistamista.

Vuoden päänäyttely, Hakasalmen huvilan Musiikkia!, sai mediassa hyvin tilaa, muun muassa useita laajoja, runsaasti kuvitettuja artikkeleita. Näyttelyn runsas tapahtumaohjelma toi julkisuutta pitkin vuotta. Laajinta huomiota herättivät marraskuussa yhteistyössä Metropolian kanssa toteutetut Suomen ensimmäiset Klarareivit, jotka pääsivät lukuisien lehtien ja radio-ohjelmien lisäksi Yleisradion ja MTV:n tv-uutisiin. Matineakonsertit tekivät näyttelyä tutuksi tuhansille musiikinharrastajille ja heidän läheisilleen.

Sosiaalisen median kontaktien määrää ja julkaisujen kattavuutta kasvatettiin määrätietoisesti. Kommentointiin, keskusteluun ja muistelemiseen rohkaistiin. Facebookissa museon pääsivun tykkääjämäärä kasvoi vuoden aikana yli 20 % ja oli vuoden lopussa lähes 6 000. Sivun kokonaiskattavuus oli 36 000 kuukaudessa. Museon Twitter-tilin seuraajamäärä tuplaantui edellisvuodesta 2 512:een. Parhaat päivitykset saavuttivat yli

6 000 näyttökertaa. Instagram-tili viisinkertaisti suosionsa yli 2 000 seuraajaan. Musiikkia!-näyttelyn omaa Facebook-tiliä seurasi yli 700 tykkääjää. Uuden kaupunginmuseon suunnittelua seuraava Facebook-sivu puolestaan pääsi tuhannen seuraajan yli.

Museo näkyi vuoden aikana hyvin julkisuudessa. Mediaosumia printtilehdissä, TV:ssä ja radiokanavilla oli noin 300 ja sähköisessä mediassa noin 400. Sosiaalisen median osumia kertyi vuoden aikana 3 380.

Museon keskeisiä omia viestintäkanavia ovat kahdesti vuodessa ilmestyvä maksuton Sofia-lehti, verkkosivut ja sähköinen uutiskirje sekä sosiaalisen median kanavat. Vuoden lopussa Sofialla oli 14 599 ja uutiskirjeellä 6 868 tilaajaa. Museon verkkosivuilla www.helsinginkaupunginmuseo.fi oli lähes 170 000 ja www.uusikaupunginmuseo.fi -projektisivustolla noin 12 000 käyntiä.

Painettu ohjelma ilmestyi tammikuussa ja elokuussa. Päiväkodeille ja kouluille suunnattu vuoden 2015 opetusohjelma Huviksi ja hyödyksi ilmestyi ja jaettiin tammikuussa.

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Kaupunginmuseo jatkoi asiakaspalautteen keräämistä kaikissa museon toimipisteissä. Palautetta kerättiin myös museon verkkosivujen kautta. Asiakastyytyväisyys oli pääosin erinomainen. Näyttelyistä suosituin oli Hakasalmen huvilan Musiikkia!, joka asteikolla 1–5 sai tuloksen 4,41 (n = 1 333). Museoista kävijöitä viehättivät eniten Työväenasuntomuseo (4,47) ja Ratikkamuseo (4,45). Asiakastyytyväisyyden keskiarvo oli 4,22.

KOKOELMAT

Muutot leimasivat kokoelmatyötä vuonna 2015. Kulttuurihistoriallisen kokoelman muutto kaupunginmuseon ja Helsingin taidemuseon yhteiseen kokoelmakeskukseen Vantaan Turvalaaksoon alkoi Honkanummen kokoelmakeskuksesta. Kokoelmia inventoitiin, pakattiin ja kuljetettiin koko vuosi, koska Honkanummen vuokrasopimus päättyi maaliskuussa 2016. Uusiin tiloihin keskitetään kokoelmasäilytys, konservointi ja työtilat, joiden suunnittelu on vaatinut paljon aikaa. Sofiankatu 4:n arkistomakasiiniin pakattiin muuttoa varten samoin kuin negatiivi- ja kuvakokoelmat, jotka muuttivat 2016 uusiin tiloihin Elefantin kortteliin.

Kokoelmien saavutettavuuden ja näkyvyyden näkökulmasta vuonna 2013 avattu Finna-portaali on osoittautunut erinomaiseksi, ja sitä on kehitetty aktiivisesti. Lisäksi osallistuttiin kokoelmien hallintakäytäntöjen yhtenäistämistä kehittävään Museo 2015 -hankkeeseen. Kaupunginmuseo kuuluu valtakunnalliseen museoiden kartuntaan ja tallennustyötä ohjaa- van TAKO-verkostoon ja osallistui sen julkista elämää

dokumentoivan 2. poolin sekä tuotantoa, palveluita ja työelämää tallentavan 4. poolin Palvelut-työryhmän toimintaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama Kokoelmapoistojen hyvät käytännöt -hanke, johon museo on osallistunut alusta asti, tuotti ensimmäisen raportin ja laajeni taidemuseoihin.

Kokoelmakeskuksissa onnistuttiin tavoitteiden mukaisesti pakkaamisen ja muuttokuljetusten yhteydessä parantamaan kokoelmien hallintaa ja säilytystasoa. Muutto suo tilaisuuden ja pakottaakin kokoelman inventointiin ja luettelointiin tietokantoihin, minkä ansiosta kokoelmia voi avata yhä laajemmin yleisölle Finna-portaalissa. Etenkin esinevalokuvausta kehitettiin.

Kokoelmayksiköt osallistuivat Musiikkia!-näyttelyn ja Uuden kaupunginmuseon näyttelyiden suunnitteluun ja toteutukseen. Vuoden lopulla purettiin Sofiankadun Hulluna Helsinkiin -näyttely. Monipuolinen perustyö yhdistettynä muuttoihin ja kasvavaan ohjelmatuotantoon edellyttävät jatkuvasti sekä määräaikaisen työvoiman palkkaamista että ostopalveluiden käyttöä.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO/ARI-MATTI HELKAPALO

Konservaattori Sari Pouta puhdistaa uuden kaupunginmuseon Helsingin valitut palat -näyttelyyn tulevaa legendaarisen Brondan kahvilan ikkunaa 1910-luvulta.

Konservator Sari Pouta rengör ett fönster från det legendariska caféet Bronda, som ska ställas ut på det nya stadsmuseets utställning Smakbitar från Helsingfors.

Conservator Sari Pouta cleans a window from the legendary Bronda café from the 1910s, which will be part of the Helsinki Bites exhibition at the new City Museum.

Museomestarit Erkki Kieloaho ja Petri Lampola siirtävät ravintola Fennian pisuaaria uudelle kuormalavalle muuttokuljetusta varten.

Museimästarna Erkki Kieloaho och Petri Lampola flyttar restaurang Fennias urinoar till en lastpall för transport.

Museum technicians Erkki Kieloaho and Petri Lampola move a urinal from the Fennia restaurant to the new loading platform for transport during the move.

KOKOELMIEN KARTUTTAMINEN JA POISTOT

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna seitsemällä hankintaerällä, joissa esineitä on yhteensä 29. Kokoelmasiirtoina tai museolöytöinä kirjattiin kymmenen erää. Ostoja tehtiin yksi. Esinekokoelmista poistettiin 111 numeroitua objektia, osa esineitä, osa rakennusosia.

Arkistokokoelma karttui 16 hankintaerällä. Yksittäisiksi objekteiksi luokiteltavia niistä oli 45. Arkistokokoelmasta tehtiin 157 poistoa.

Taidekokoelma karttui kolmella hankintaerällä. Lahjoitettuja teoksia liitettiin kokoelmiin 86. Taidekokoelmasta poistettiin 64 objektia. Suurin poisto oli vanhaa eurooppalaista taidetta käsittävä Furuhjelmin kokoelma, jonka 58 teosta siirrettiin Helsingin taide-museoon.

Valokuvakokoelmiin liitettiin 39 hankintaerää, jotka muodostuivat 1 539 erityyppisestä kuvasta. Kuvat saatiin kokoelmiin lahjoituksina, digitaalisina jäljennöskuvauksina, ostoina ja omien valokuvaajien kuvaustuotannosta. Valokuvakokoelmista poistettiin 41 objektia.

Kokoelmien laajuus (tallennemäärä)

	2013	2014	2015
Esinekokoelma, arkistokokoelmat, kulttuurihistoriallinen kokoelma yhteensä	454 098	454 088	453 894
Valokuvat	955 837	962 723	963 484
Taide	6 090	6 101	6 161
Arkeologiset kokoelmat	91 992	92 044	92 329

Sähköiseen kokoelmanhallinta- järjestelmään Mediaksiin luetteloidut objektit

	2013	2014	2015
Esinekokoelma, arkistokokoelmat, kulttuurihistoriallinen kokoelma yhteensä	86 975	89 959	91 920
Valokuvat	57 893	60 936	65 818
Taide	5 389	5 409	5 543
Arkeologiset kokoelmat	8 152	9 502	9 787

Kokoelmista julkaistu Finnassa (objektia)

	2014	2015
FOTO	25 580	36 145
KAMU ja KAMA yhteensä	1 654	3 990
TEOS	124	132
RAKU	1 159	1 356

Oma kuvaustoiminta tuotti 733 kuvaa. Pääosa oli rakennetun kulttuuriympäristön dokumentointia kuten purettavat Kannelmäen ostoskeskus ja Rakennusviraston virastotalo Kasarmikadulla. Merkittävä dokumentointityö oli kaupunginarkkitehti Gunnar Taucherin suunnittelemien rakennusten kuvaaminen. Lisäksi kuvattiin museon uudet näyttelyt ja museo-objekteja, pääasiassa arkistotallenteita, Finna-portaalia varten.

Museo päivitti poistopolitiikkaansa siten, että se sallii muiden kuin yksityishenkilöiden lahjoittamien objektien kierrätyksen ja myynnin. Poistot terävöittävät kokoelmanhallintaa ja valmistelevat muuttoa, koska uudessa kokoomakeskuksessa on viidenneksen vähemmän säilytystilaa. Suurimmat poistot tehtiin kaakeliuuni- ja raitiovaunukokoelmista. Kaakeliuunien inventointi ja raitiovaunujen osallistava merkitysanalyysi jännevöittivät kokoelmien sisältöä. Poistettujen objektien elämänsaari jatkuu uusien käyttäjien huomassa museon ulkopuolella.

KOKOELMANHALLINTAJÄRJESTELMÄ, KOKOELMIEN DIGITOINTI SEKÄ OPEN DATA

Mediaksi-kokoelmanhallintajärjestelmän käyttöä ja kehittämistä jatkettiin. Painopisteinä olivat digitaalisen kuvanhallinnan sujuvoittaminen, aineistojen avaaminen julkisessa tietoverkossa ja Museo 2015 -hankkeen tuottamien luettelointiohjelmien huomioiminen.

Rajapinta Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) Finna-hakupalveluun otettiin käyttöön 2014, ja kaupunginmuseo avasi palvelussa oman hakunäkymän. Vuonna 2015 kokoelmia avattiin yleisön käyttöön Finnan eri tietokannoissa yhteensä 13 106. Finnassa oli vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 41 623 kaupunginmuseon tallennetta.

Finnassa tullaan julkaisemaan vaiheittain kaikki Mediaksi-kokoelmanhallintajärjestelmään luetteloidut ja kuvin varustettu aineisto, jonka voi lainsäädännön ja sopimusten puitteissa julkaista avoimessa tietoverkossa. Tietoja karsitaan tarvittaessa. Kuvailutiedot tarjotaan Finnassa avoimena datana. Pieniresoluutioiset kuvat ovat vapaasti käytössä, mutta lähde ja tekijä on mainittava ja kuvien muunteluun on kysyttävä lupa.

Museo oli mukana KDK-asiakasliittymäkonsortiossa, jäsenten yhteistyöelimestä, joka linjaa Finna-palvelun kehittämistä sekä suunnittelee ja seuraa sen toimintaa. Lisäksi museolla oli edustaja Finnan käytettävyyssuhteissa.

YKSITYISIÄ LAHJOITUKSIA JA OSTOJA

Esinekokoelmiin saatiin Restel Ravintolat Oy:n lahjoituksena Musiikkitalon kahvilan teatteriastiasetti, joka otettiin käyttöön talon avautuessa 2011. Leikkikalukokoelma täydentyi Urheilukadulla asuneiden sisäkalujen 1940–1950-lukujen leluilla kuten pikkunukun

muovikehdolla ja puisella Jeep-leluautolla. Lahjoitukseen kuului myös Kulosaaresta toimineen Luhti Oy:n valmistama rakennussarja. Huvilakadulta saatiin sisustusta kellaritreenikämpästä, jossa harjoittelivat 1960-luvulla muun muassa Horsman veljekset, Kirka ja Frederik. Kokoelmaan ostettiin helsinkiläisen kultaseppän Märten Fahlströmin (mestarina 1788–1829) valmistamat kaksi hopeista ryyppykuppia.

Valokuvakokoelmiin lahjoitettiin useamman valokuvaamon tuotantoon ja historiaan liittyvää aineistoa. Kalliossa toimineen Foto Vihervuoren negatiivit käsittävät tyypillisiä 1960–70-lukujen lapsi-, rippi-, ylioppilas- ja hääkuvia. Niin ikään Kalliossa toimineiden Hilda ja Martti Heikkilän jäämistöstä saatiin lasinegatiiveja, jotka valottavat perheen kotielämää. Lindbohmien valokuvaajasisarusten lasinegatiivikokoelma täydentyi sisarusia esittävillä kuvilla. Lisäksi kokoelmaa täydennettiin Signe Branderin sukuun liittyvillä valokuvilla.

Arkistokokoelmaan tallennettiin Alexandra Waulinin vuosien 1912–29 päiväkirjat, jotka kertovat

kuohuvien vuosikymmenten elämästä pääkaupungissa ja lähistöllä. Aihepiiriä täydentää myös lahjoituksena saatu, vuonna 1918 myönnetty matkustuslupa Helsingistä Pukinmäkeen. Soittotuntimuistokysely toi kokoelmiin 1970-luvulla käytössä olleet nuottivihot tarinoineen. Helsingin sairaaloista kertova aineisto täydentyi ehdotuksella kirurgisen sairaalan suunnitelmaksi sekä ylilääkäri Väinö Seppäsen päiväkirjamuistiinpanoilla Helsingin kaupungin tuberkuloosisairaalan rakennusvaiheista ja alkuvuosien toiminnasta.

Taidekokoelmaan saatiin huomattava kokoelma arkitehti Jonathan Moorhousen luonnoskirjoja vuosilta 1994–2009. Paikalla luonnonvalossa tehty lyijynäpiirroksia esittävät lähinnä Helsingin katunäkymiä sekä rakennuksia ulkoa ja sisältä. Kokoelma täydentyi myös 1910-luvun koulupoikien tekemillä sotajoukkoja ja rakennuksia esittävillä piirroksilla, jotka kuvastavat I maailmansodan vaikutusta lasten elämään.

Esinekokoelmat karttuivat muun muassa kahdella helsinkiläisen kultaseppä Märten Fahlströmin hopeisella ryyppykupilla vuodelta 1800, pienellä muovisella nukkenkehdolla 1950-luvulta ja 1970-luvun lopun pysäköintimittarilla.

Föremålssamlingarna utökades med bland annat två supkoppar i silver från år 1800, tillverkade av guldsmeden Märten Fahlström, en liten dockvagg i plast från 1950-talet och en parkeringsmätare från 1970-talet.

The collections of objects grew with several new additions, including two silver drinking cups by Helsinki goldsmith Märten Fahlström from the year 1800, a small plastic doll cradle from the 1950s and a parking meter from the end of the 1970s, among others.

VIRASTOJEN JA YHDISTYSTEN LAHJOITUKSIA

Rakennusvirasto lahjoitti museolle 1970-luvun lopun pysäköintimittarin ja liikennelaitos Kaisaniemen metroaseman käytöstä poistetut kilvet, kun Helsingin kaupunginhallitus päätti yliopiston 375-vuotisjuhlan johdosta muuttaa aseman nimeksi Helsingin yliopisto.

Arkistokokoelmaan tallennetut varhaiskasvatusviraston ja ympäristökeskuksen tapahtumajulisteet ai-
van viime vuosilta tuovat ajallista jatkuvuutta kaupungin toiminnasta kertovien julisteiden kokoelmaan.

Kuvakokoelmat ja pelastuslaitoksen Palomuseo käynnistivät yhteistyöhankkeena kaupunginmuseolle siirtyvän Palomuseon valokuvakokoelman digitoinnin ja luetteloinnin museon tietokantaan. Kokoelmassa on noin 60 000 kuvaa.

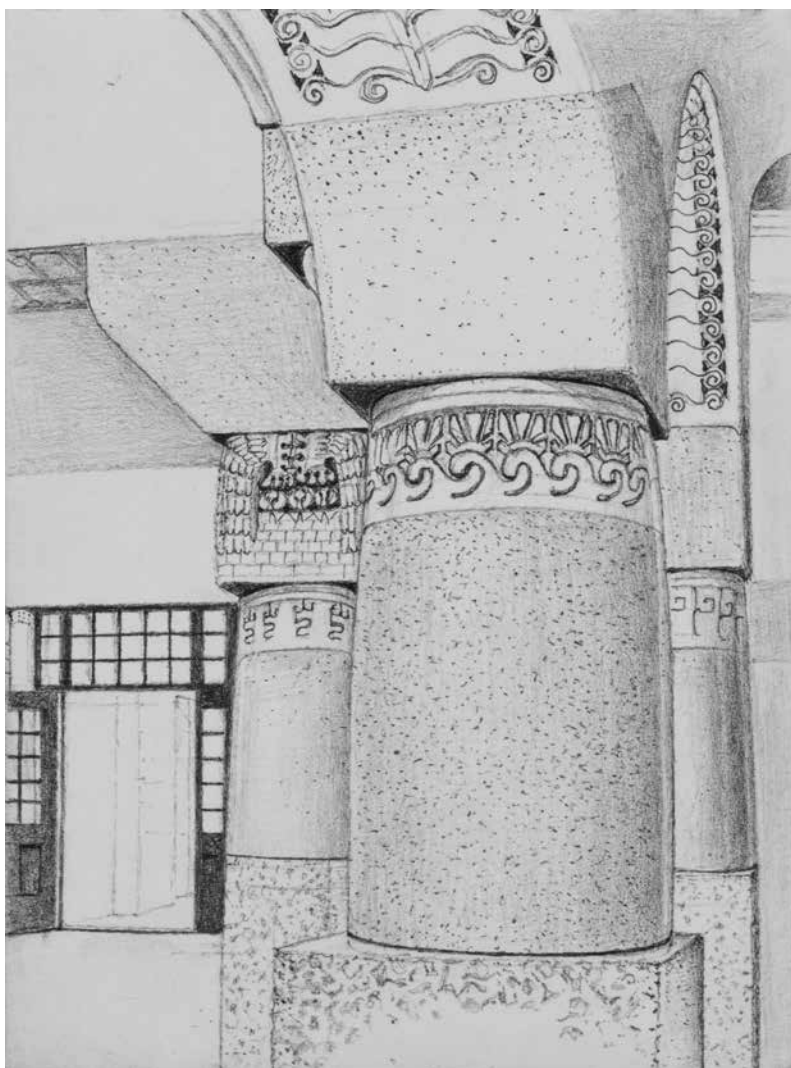
TALLENNUSTYÖNJAKO

Kaupunginmuseolle valtakunnallisessa TAKO-tallennustyönjaossa määritellyt alueet ovat:

- Julkinen liikenne
- Kunta palveluntarjoajana
- Pääkaupunki elinympäristönä
- Pääkaupunki matkailukohteena

Kokoelmatyö on kohdistunut erityisesti julkiseen liikenteeseen ja raitiovaunukokoelmaan, jossa toteutettiin merkitysanalyysihanke yhteistyössä liikennelaitoksen, Suomen Raitiotiesseura ry:n ja Oy Stadin Raitikat Ab:n kanssa. Keskusteluissa saatu tieto nosti raitiovaunujen museoarvoa. Analyysin lopputuloksena kokoelman 17 raitiovaunusta päätettiin poistaa kuusi ja siirtää ne takaisin HKL:lle, joka hyödyntää niitä mahdollisesti museoliikenteessä sekä varaosina ja etsii osalle ehkä ostajan. Yhteistyö raitiovaunuista kiinnostuneiden yhteisöjen ja museon välillä hyödytti näin aidosti kaikkia osapuolia.

Valokuvakokoelma karttui Kunta palveluntarjoajana -vastuualueen osalta Helsingin tuberkuloosisairaalan rakennusvaiheita esittävillä valokuvilla sekä Hanasaaren D-voimalan näkymillä. Pääkaupunki elinympäristönä -vastuualueeseen puolestaan kuuluvat valokuvat, joihin on tallentunut perheiden ja koululuokkien arkea sekä katutapahtumiin liittyviä otoksia esimerkiksi vuoden 1941 maaottelumarssista.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Taidekokoelmaan saatiin huomattava kokoelma arkkitehti Jonathan Moorhousen luonnoskirjoja vuosilta 1994–2009. Jugendsalin pylväät on piirretty 1997.

Konstsamlingarna utökades med en betydande samling av arkitekt Jonathan Moorhouses skissböcker från åren 1994–2009. Pelarna i Jugendsalen är ritade år 1997.

The art collection acquired a notable collection of sketchbooks from the architect Jonathan Moorhouse from 1994 to 2009. The columns of the Jugendsali hall were drawn in 1997.

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVOINTI

Musiikkia!-näyttelyn konservoinnin lisäksi konservaattorit aloittivat jo Uuden kaupunginmuseon keväällä 2016 avattavien näyttelyiden objektien konservoinnin.

Kokoelmien hoidon resurssit keskitettiin ensisijaisesti Honkanummen kokoelmakeskuksen muuttoon. Siellä säilytetyt helsinkiläisyhteyksien ja virastojen historiasta kertovat objektit kuten ulkomainokset ja julkisten tilojen kalusteet ovat usein suurikokoisia. Niiden säilytys- ja kuljetuspakkausten tulee olla esineille turvallisista, mutta samalla tilaa säästäviä. Ennen muuttokuljetuksia konservaattorit kuntokartoittivat esineet ja suunnittelivat pakkaukset yhdessä museomes-tarien kanssa. Esineet myös valokuvattiin Finna-portaalia varten.

Arkistokokoelmassa keskityttiin julistekokoelman inventoinnin loppuun saattamiseen. Karttakokoelman inventointi eteni tonttikarttoihin, joiden luettelointitietoja täydennettiin ja joihin liittyviä asiakirjoja jäljitettiin ja palautettiin alkuperäisyhteyteensä kokonaisuusiksi. Sofiankadun arkistomakasiinin järjestelytyö kohdistui arkistokokoelman lisäksi makasiinissa säilytettyihin museon tutkimusaineistoihin sekä museon historiasta kertovaan aineistoon. Ne järjestettiin omiksi arkistokokonaisuusikseen, joista laadittiin arkistoluettelot.

Taidekokoelman kipsiveistoksia inventoitiin ja tiedot kuvineen tallennettiin tietokantaan. Lopuksi veistokset pakattiin muuttoa varten. Lisäksi konservaattori arvioi taidekokoelman teosten kunnon muuton näkökulmasta. Arkeologisia tallenteita huollettiin 415.

Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella pal-kattu konservaattori teki kuntokartoituksen ja pak-kasi valokuvakokoelman 163 vanhinta lasinegatiivia ja

uniikkikuvaa. Kuvalaitoksella digitoitiin lisäksi huono-kuntoisia ja tuhoutumisvaarassa olevia vedoksia, negatiiveja ja dioja.

Kokoelmalainoja voitiin muuton vuoksi myöntää vain rajoitetusti. Esinekokoelmista lainattiin kuitenkin seitsemän objektia taiteilija Jeremy Dellerin IHME-festivaalilla esillä olleeseen Saa koskea! -teokseen. Osallistava teos edellytti lainasta vastanneelta konservaattorilta myös teoksen avustajien perehdyttämistä. Taidekokoelmista annettiin kaksi teosta lainaan.

KUVALAITOS JA DIGITOINTI

Kuvalaitoksella on asiakastöiden rinnalla jatkettu kokoelmien vanhimpien valokuvavedosten ja negatiivien digitointia ja digitoitu uusien hankintaerien aineistoja, muun muassa valokuvaaja Harri Aholan tuotantoa 1970-luvulta. Arkistokokoelman osalta laajin digitointiprojekti oli noin kolmensadan julisteen valokuvaaminen.

KIRJASTO

Helsingin kaupunginmuseon kirjaston kokoelmat käsittävät lähinnä museoammattillista tutkimuskirjallisuutta sekä museoesineiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjasto palvelee kirja- ja lehtikokoelmiensa sekä tietokantojensa avulla museon työntekijöitä. Museon ulkopuolelle aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua.

NÄYTTELYTOIMINTA

MUSEOT JA NÄYTTELYT

Sofiankatu 4

- Hulluna Helsinkiin 12.6.2013–5.12.2015
- Kuvapareja 5.10.2014–6.1.2015
- #fläsäri 23.1.–30.4.2015
- Piha 16.6.–30.8.2015
- Luotisuora 10.9.–18.10.2015

Hakasalmen huvila

- Musiikkia! 11.3.2015–26.2.2017

Sederholmin talo

- Kiinni uuden kaupunginmuseon työmaan vuoksi

Ruiskumestarin talo

- Pikkuporvariskoti 1860-luvun Helsingissä; kiinni kosteusvaurioiden vuoksi kevästä 2013

Raitoliikennemuseo

- Vuosisadan ratikkamatka

Työväenasuntomuseo

- Työläiskoteja 1910-luvulta 1980-luvulle

Musiikkia! Kaupungin soivat muistot

11.3.2015–26.2.2017

Hakasalmen huvilan Musiikkia!-näyttely kertoo musiikin historiasta uudella tavalla, joka haastaa musiikkimuseoiden perinteisen kerronnan. Viisi vuotta valmistellussa näyttelyssä päärooliin on nostettu tavalliset musiikinystävät, kuuntelijat ja harrastajat. Järjestelmällisen musiikin historian läpikäynnin sijaan tuodaan esiin välähdyksiä musiikin moninaisuudesta Helsingissä ja musiikkikokemuksia, jotka mahdollisimman moni voi jakaa. Värikäs ja visuaalisesti kiehtova näyttely tarjoaa uuden tutkimuksen tuoreita näkökulmia sekä elämyksiä ja toimintaa kaikille aisteille.

Uudenlainen musiikkinäyttely on otettu innostuneesti vastaan ja laaja mediahuomio on tuonut näyttelyyn kävijöitä. Suurimman suosion on saanut näyttelyn toiminnallisuus, erityisesti tanssi- ja laulupelit.

Musiikkia!-näyttelyyn olennaisesti kuuluvassa runsaassa tapahtumaohjelmassa korostuvat osallisuus ja toiminnallisuus kuten itse näyttelyssäkin. Tapahtumia on tuotettu eri yhteistyötahojen kanssa, muun muassa oppilaitosten, musiikin- ja tanssinharrastajien, faniyhdistysten, tutkijoiden ja marttojen kanssa. Erityisen suurta innostusta yleisössä on herättänyt mahdollisuus pitää konsertti huvilan salissa, jossa järjestettiin 35 sunnuntai- ja 19 muuta konserttia.

Musiikkia!-näyttelyn yltäkyläinen tapahtumaohjelma on täyttänyt Hakasalmen huvilan salin soitolla, laululla ja tanssilla. Suomen ensimmäisissä Klasarireiveissä heittäydettiin Metropolian opiskelijoiden esittämän elävän klassisen musiikin vietäväksi.

De talrika evenemangen i utställningen Musik! har fyllt salen i Villa Hagasund med musik, sång och dans. I Finlands första rave till klassisk musik fick besökarna kasta sig in i levande klassisk musik framförd av studerande vid yrkeshögskolan Metropolia.

The abundant events programme of the Music! exhibition has filled the hall of Hakasalmi Villa with music, song and dance. At Finland's first Classical Music Rave, visitors let themselves be transported away by live classical music performed by Metropolia students.

Musiikkia!-näyttelyn tapahtumia

- Helsingin diskohistoriaa tanssien 19.3.
- Maakuntalaulujen Suomi -yhteislaulutilaisuus 16.4.
- Soiva kaupunki -lastentapahtuma 26.4.
- Euroviisulauantai 9.5.
- Stadin kadonneet styget -konsertti Helsinki-päivänä 12.6.
- Improvisaatiokonsertti ja rockpiknik Taiteiden yönä 20.8.
- Soitinten lumo -lastentapahtuma 5.9.
- Ystävänä orkesteri 19.9.
- Soittotuntien klassikot -konsertti ja -muistelutilaisuus 3.10.
- neljä Laulumuistoja-yhteislaulu- ja muistelutilaisuutta 6.-27.10.
- Aikamatka iltamiin 15.10.
- Tuntemattomat tutut laulut – kaksikielinen yhteislauluilta 5.11.
- Klasarireivit 26.11.
- Adventin avaus 29.11.

- Suomen musiikkimuseo ry:n syysseminaari 4.12.
- Joulun historiaa joululaulujen kautta -yhteislaulutilaisuus 10.12.

Lyhtysalin kokeelliset näyttelyt #fläsäri, Piha ja Luotisuora

Vuonna 2016 avattavaa uutta kaupunginmuseota silmällä pitäen Sofiankatu 4:n Lyhtysali muuttui vuoden 2015 ajaksi uusien palveluiden kokeilutilaksi. Tavoitteena oli kokeilla ja luoda museoon osallistavan suunnittelun toimintamalleja ja käytäntöjä. Kaupunginmuseo sai tähän työhön Museovirastolta 23 000 euron hankeavustuksen.

Kahdentoista vapaaehtoisen luoma valokuvanäyttely #fläsäri oli kokeilu, jossa hankittiin kokemusta yhteissuunnittelusta kaupunkilaisten kanssa. Kesällä Lyhtysali muuttui Pihaksi, jossa museovieraat ja erityisesti matkailijat saivat oleskella elämyksellisessä, kevyesti aktivoivassa oleskelutilassa. Syksyllä salin valtasi taiteilija Mikko Haapojan Luotisuora-ääniteos, johon liittyi taiteilija Elina Ahon ja kolmentoista vapaaehtoisen kaupunkilaisen tuottama yhteisötaideteos. Kokeilujen vuosi huipentui 21.10. Paluu tulevaisuuteen -päivään, jolloin yleisö pääsi testaamaan uuteen museoon tulevan Aikakoneen prototyyppijä.

NÄYTTELYKÄVIJÄT

Helsingin kaupunginmuseossa kävi vuoden 2015 aikana 130 864 ihmistä. Kävijöitä oli 18,65 aukiolotuntia kohti (2014: 24,66). Eniten kävijöitä oli Sofiankatu 4:ssä.

Kävijämäärät museoittain:	2011	2012	2013	2014	2015
Sofiankatu 4	37 222	47 810	44 088	55 108	54 729
Hakasalmen huvila	38 231	26 633	41 758	87 845	36 678
Sederholmin talo	33 753	35 462	70 589	23 960	0
Työväenasuntomuseo	4 504	4 735	5 120	5 780	6 756
Ruiskumestarin talo	5 287	4 526	292	0	0
Tuomarinkylän museot	8 349	9 408	11 825	0	0
Ratikkamuseo	36 489	29 070	28 355	29 922	32 701
YHTEENSÄ	163 835	157 644	202 027	202 615	130 864
Museon verkkosivut					
käyntejä		149 487	190 952	230 750	302 357

#fläsäri ja Lyhtysalin muut kokeelliset näyttelyt sekä ihastuttivat että hämmensivät.

#fläsäri och andra experimentella utställningar i Lyktsalen var både förtjusande och förbryllande.

#fläsäri and the other experimental exhibitions at the Lantern Hall both enchanted and confused visitors.

YLEISÖPALVELUT

MUSEOIDEN AUKIOLOAJAT

Helsingin kaupunginmuseo, Sofiankatu 4, oli auki arkin klo 9–17, torstaisin klo 9–19 ja viikonloppuisin klo 11–17. Hakasalmen huvila oli 11.3. lähtien auki tiistaista sunnuntaihin klo 11–17 ja torstaisin klo 11–19. Ratikkamuseo oli auki päivittäin klo 11–17. Työväenasuntomuseo oli avoinna 15.4.–28.10. keskiviikosta sunnuntaihin klo 11–17. Ruiskumestarin talo oli sisäilmaongelmien takia kiinni.

MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kaupunginmuseon opetuspalvelut on tarkoitettu kaikenikäisille: päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille sekä järjestöille ja yhdistyksille. Lisäksi museopedagogia tukee Helsinkiin muuttaneiden kotoutumista. Myös ikääntyvien hyvinvoinnin edistäminen kuuluu toimintaan.

Ohjelmaa tarjottiin ensi sijassa Hulluna Helsinkiin -näyttelyssä ja Musiikkia!-näyttelyssä. Työväenasuntomuseossa ja Ratikkamuseossa oli ohjelmaa syyskaudella. Pääpaino oli Uuden kaupunginmuseon sisältöjen, ohjelmien ja toimintaperiaatteiden suunnittelussa.

Opetusryhmä alkoi julkaista opettajille ja varhaiskasvattajille suunnattua uutiskirjettä, joka korvaa perinteiset postitukset. Uutiskirjeen sisältö vaihtelee kohde-ryhmän mukaan. Ohjelma julkaistaan myös Kulttuurikeskuksen Kultus-sivustolla ja museon omilla verkkosivuilla.

Opetustiimissä on viisi museolehtoria ja kaksi työpaajaohjaajaa. Tiimin lisäksi näyttelyissä on toiminut oppaina museon tutkijoita ja tuntioppaita. Opetuspalvelut koostuvat näyttelyopastuksista, luennoista, esitelmistä, tietopalvelusta, kursseista, kerhoista ja työpaajoista. Tiimin jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti tuottajina tai työryhmän jäseninä Uuden kaupunginmuseon suunnitteluun sekä näyttelyissä että palvelukokonaisuuksissa.

Kertomusvuonna opastettuja ryhmäkävijöitä oli 10 565 (2014: 12 003). Vähennystä edellisvuoteen oli 7 %. Asiakastytyväisyys opetuspalveluihin oli asteikolla 1–5 erinomainen 4,53 (n = 81).

Teemaopastukset ja työpajat lapsille ja nuorille

- 1800-luvun Helsinki yläkouluille ja lukioille, Hulluna Helsinkiin -näyttely
- Matka isovanhempien aikaan 5–7-vuotiaille, Hulluna Helsinkiin -näyttely
- Menneisyyden jäljillä – arkeologian työpajat 4.–6. luokille
- Karannut sirkushevonen 5–7-vuotiaille, Hulluna Helsinkiin -näyttely
- Kotikulmat kartalle -työpaja esi- ja alakouluille
- Soiva kaupunki esikouluille Metropolia Ammattikorkeakoulun varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoiden kanssa, Musiikkia!-näyttely
- Musiikkia!-teemaopastukset esi- ja alakouluille, Musiikkia!-näyttely

- Helsingin helmet -pikasuunnistus ja selfiet yläkouluille, Sofiankatu 4 ja lähiympäristö
- Senaatintori-kävelykierrokset yläkouluille ja lukioille
- Koti Kirstinkujalla esi- ja alakouluille, Työväenasuntomuseo
- Sibeliuksen tarina -draamakonsertit alakouluille yhteistyössä sellisti Jussi Makkosen, pianisti Nazig Azezin ja Konserttikeskuksen kanssa, Musiikkia!-näyttely
- Musiikkimatka 5–7-vuotiaille, Musiikkia!-näyttely
- Kadonneet matkalaukut 4.–6. luokille, Ratikkamuseo

Ruotsinkieliset teemaopastukset

- 1800-talets Helsingfors, Helsingfors stadsmuseum
- Cirkushästen på rymmen, Helsingfors stadsmuseum
- Galen i Helsingfors, Helsingfors stadsmuseum
- Helsingfors juveler, Helsingfors stadsmuseum
- Musik! Stadens gårdag i toner, Villa Hagasund
- Senatstorget-rundtur i stadskärnan
- Sibelius berättelse, Villa Hagasund
- Livet på Kristinegränden, Arbetarbostadsmuseet
- Norr om Långa bron, Arbetarbostadsmuseet

Ohjelmaa aikuisille ja koko perheelle

- Tieteiden yö, Sofiankatu 4 8.1.
- Muistojen matkalaukku -muistelutilaisuus, kauneusmuistot, Sofiankatu 4 21.1.
- Muistojen matkalaukku -muistelutilaisuus, koulumuistot, Sofiankatu 4 18.2.
- Helsingin muuttuva kaupunkikuva ja uudempi rakennusperintö -keskustelutilaisuus, Sofiankatu 4 26.2.
- Street Helsinki -katuruokatapahtuma, Lyhtysali kaupunkilaisten ruokasalina maaliskuussa
- Meidän suvun paikat -työpaja, Sofiankatu 4 22.3.
- Käsityökeskiviikko, Työväenasuntomuseo 6.5., 3.6., 12.8., 9.9. ja 7.10.
- Puutarhajuhla ja sen yhteydessä pula-aikatyöpaja, Työväenasuntomuseo 5.6.
- Helsinki-päivä, Sofiankatu 4 12.6.
- Taiteiden yö, Sofiankatu, Työväenasuntomuseo 20.8.
- Adventin avaus, Sofiankatu 4 29.11.
- Muistojen matkalaukku -muistelutilaisuus, joulumuistot, Sofiankatu 4 2.12.

Toimintaa museon ulkopuolella

Muistojen matkalaukut ovat museon työpajaohjaajien kehittämä työkalu ikäihmisten viriketoimintaan. Museolla on tällä hetkellä yhdeksän Muistojen matkalaukua, jotka kiersivät vuoden aikana noin 70 paikassa, lähinnä palvelutaloissa ja vanhustenkeskuksissa.

Metropolian varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijat tuottivat yhteistyössä museon kanssa esikouluikäisille Soiva kaupunki -opastuksia Musiikkia!-näyttelyyn.

Studerande inom musikfostran för småbarn vid Metropolia producerade i samarbete med museet Den klingande staden-guidningar för Musik!-utställningen.

Metropolia students of early childhood musical education produced Musical City tours of the Music! exhibition for first grade pupils in cooperation with the museum.

Matkalaukut saivat uusia yleisöjä museossa järjestettyjen kaikille avointen muistelupajojen, kansainväliselle yleisölle pidetyn seminaariesitelmän ja kulttuurikaveriyhteistyön myötä. Museon rooli alkaa suunnitellusti painottua käyttäjäkoulutukseen: työpajaohjaaja veti museon ulkopuolella vain viidet muistiaiset mutta kulttuurikaverit jo 37. Muistelijoita matkalaukkujen äärellä oli kuluneena vuonna yli 1 500.

Yhteistyötapahtumia museon ulkopuolella

- Virka Gallerian työpajat 14.1.
- Muistojen matkalaukku Annantalon tapahtumassa 28.3.
- Pula-ajan parhaat niksit -työpaja, Tekniikan museo 25.4.
- Huolia, hurmaa ja hulluttelua – Jean Sibeliuksen Helsinki -draamakierrokset alakouluille yhteistyössä Annantalon, Kallion lukion ja Drama och Teater rf:n kanssa, toukokuu
- Juttujurttatarinankeruutyöpaja Maunulassa yhteistyössä Kulttuurikeskuksen, Nuorisoasiainkeskuksen ja Asukastalo Saunabaarin kanssa 21.5.

- Aurora Karamzinin ja Henrik Borgströmin seurassa Töölönlahdella -puistokävely yhteistyössä rakennusviraston kanssa 17.6.
- Kauppatorin historiaa -instawalk yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa Silakkamarkkinoilla, lokakuu
- Herttoniemen kartanon joulupolku 5.12.

Elokuvat

Kaupunginmuseo esitti 4.12.2015 asti Kino Engelissä Helsingin historiaan liittyviä elokuvia ja dokumentteja. Yksittäisten kävijöiden lisäksi päiväkodit, koululuokat, opiskelijaryhmät ja maahanmuuttajat tutustuivat Helsingin historiaan elokuvien avulla. Elokuissa kävi vuoden aikana 4 391 (2014: 4 956) katsojaa.

Suurin osa elokuvista on peräisin Yleisradion TV-arkiston ja Kansallisen audiovisuaalisen arkiston kokoelmista. Museolla oli vuoden 2015 lopussa esitettävänä yli sata filmiä. Kesä-, heinä- ja elokuussa esitettiin ilta-päivisin englanninkielisiä filmejä turistien iloksi.

MUSEOKAUPPA JA TILAVUOKRAUS

Museokauppa on vakiinnuttanut asemansa Helsingin kiinteistön kirjallisuuden ja lahjatavaroiden myyntipisteinä. Museon omien julkaisujen lisäksi tarjolla on muun muassa Helsingin kaupunginosayhdistysten ja kaupungin virastojen julkaisuja. Kaupunginmuseon julkaisuja ja muita tuotteita myydään myös museon muissa toimipisteissä. Museokaupan asiakkasmäärä oli kertomusvuonna 58 933 (2014: 53 818).

Museokaupan myynti oli noin 135 000 € (2014: 119 000 €) ja kaikkien museon toimipisteiden yhteenlaskettu myynti 156 000 € (2014: 189 000 €).

Museo vuokrasi tilojaan yksityistilaisuuksiin aukioloaikojen ulkopuolella. Hakasalmen huvilassa ja Sofiankadulla järjestettiin vuoden aikana 35 yksityistilaisuutta (2014: 22), joista museolle kertyi tuloja noin 14 000 €.

KUVAPALVELUT

Kuva-arkiston asiakaspalvelussa oli erikoisjärjestelyjä lähestyvän muuton vuoksi. Palvelu jatkui 1.6. asti normaalisti maanantaisin ja torstaisin klo 10–15, ja aukiolotunteja kertyi 240. Tämän jälkeen kuva-arkisto siirtyi palvelemaan sähköpostitse, puhelimitse ja verkon kautta. Tämän takia alkuvuodesta vietiin Finna-palveluun suuri määrä uutta aineistoa ja verkkosivuille lisättiin sähköinen tilauslomake, jolla kuvia voi helposti tilata. Asiakaspalvelu lopetettiin kokonaan 18.12. Kuvia toimitettiin asiakkaille kertomusvuonna 1 969.

Työväenasuntomuseon jo perinteeksi muodostuva puutarhajuhla houkutti ennätysyleisön ostamaan taimia ja nauttimaan ohjelmasta.

Arbetsarbostadsmuseets traditionella trädgårdsfest lockade en rekordpublik att köpa plantor och njuta av programmet.

The garden party at the Worker Housing Museum, which is already becoming something of a tradition, attracted record audiences to buy seedlings and enjoy the programme.

Sibeliuksen 150-vuotispäivä näkyi myös museon toiminnassa. Tammikuussa 2015 julkistettiin Helsingin kaupunginmuseon aloitteesta ja johdolla laajana yhteistyönä toteutettu Sibeliuksen poluilla -matkailureitti, joka julkaistiin viidellä kielellä paperilla ja verkossa.

Sibeliuksen 150-vuotispäivä syntyi myös museon toiminnassa. Tammikuussa 2015 julkistettiin Helsingin kaupunginmuseon aloitteesta ja johdolla laajana yhteistyönä toteutettu Sibeliuksen poluilla -matkailureitti, joka julkaistiin viidellä kielellä paperilla ja verkossa.

Sibeliuksen 150-vuotispäivä näkyi myös museon toiminnassa. Tammikuussa 2015 julkistettiin Helsingin kaupunginmuseon aloitteesta ja johdolla laajana yhteistyönä toteutettu Sibeliuksen poluilla -matkailureitti, joka julkaistiin viidellä kielellä paperilla ja verkossa.

Muistojen matkailukun äärellä virkistettiin muistoja entisajan kauneushoidosta.

Vid Minnenas resväska mindes vi skönhetsvård förr i tiden.

The suitcase of memories inspired recollections of beauty products and cosmetics from times past.

JULKAISUTOIMINTA

Musiikkia!

Harrastajia ja musiikinystäviä Helsingissä

Laaja asiantuntijajoukko osallistui maaliskuussa 2015 avattuun Musiikkia!-näyttelyyn liittyvän artikkelikoelmaan kirjoittamiseen. Kirjassa saavat pääroolin musiikinhistorian marginaaliin jääneet helsinkiläiset musiikinystävät, kuuntelijat ja harrastajat.

Helsinki ennen Helsinkiä

Vuonna 2007 julkaistu arkeologinen sarjakuva-albumi Helsinki Helsingin alla sai jatko-osan, joka on omistettu Vanhankaupungin historialle ja arkeologisille tutkimuksille. Tutkija Jaana Mellanen tiivisti laajan aineiston eloisiksi sarjakuviksi ja havainnollisiksi tietosivuiksi.

First World War fortifications in and around Helsinki

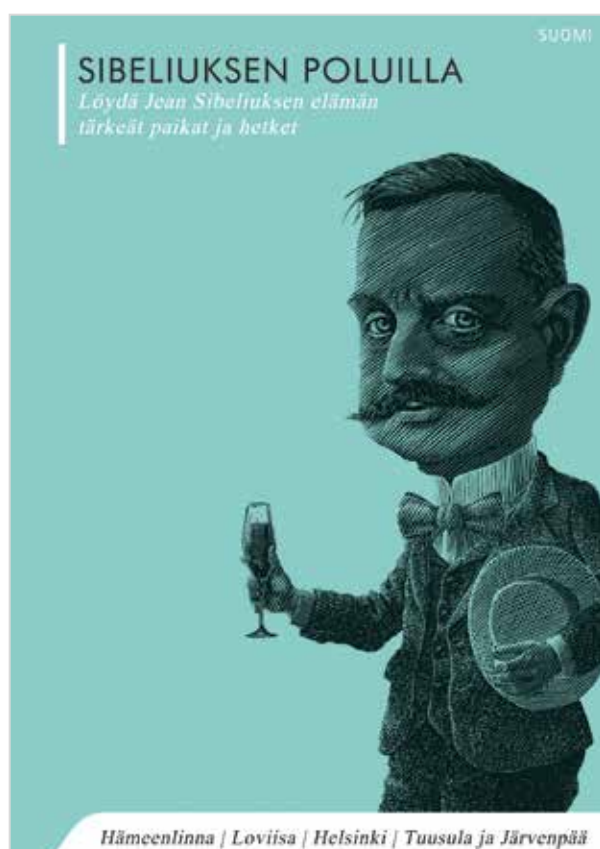
Kertomusvuonna ilmestyi englanninkielinen laitos edellisvuonna julkaistusta, John Lagerstedtin kirjoittamasta opaskirjasta. Retkiopas esittelee parikymmentä ensimmäisen maailmansodan linnoituskohdetta Helsingistä, Espoosta ja Vantaalta.

Seinäkalenteri 2016

Vuodeksi 2016 tuotettiin seinäkalenteri nostalgisista musiikkikuvista.

Sofia-lehti

Museon asiakaslehti Sofia ilmestyi kaksi kertaa. Uusien näyttelyiden lisäksi lehdessä esiteltiin laidasta laitaan museotyön moninaisuutta.

KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU

Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön asiantuntijapalvelut ovat kulttuuriympäristöyksikön keskeisiä toimintoja Helsingissä ja maakuntamuseon toimialueella. Rakennussuojelutyötä tehdään yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Korjaushankkeet ja asemakaavojen valmisteluun osallistuminen ovat yksikön perustyötä, jossa museon rakennustutkijat, arkkitehti ja rakennuskonservaattori sekä arkeologit ovat mukana määrittämässä suojelutavoitteita ja valvomassa tavoitteiden toteutumista. Asiantuntijatoiminnan osana yksikkö antaa puhelin- ja verkko-asiakkaille kulttuuriympäristöä, rakennuksia ja historiaa koskevaa tietopalvelua sekä korjausneuvontaa.

Museoviraston kanssa solmitun yhteistyösopimuksen nojalla kaupunginmuseo antaa maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaislausunnot rakennetun kulttuuriympäristön lisäksi Helsingissä myös muinaisjäännösten osalta.

Museo osallistuu sellaiseen maankäytön suunnitteluun, johon liittyy kulttuurihistoriallisia arvoja. Tavoitteena on jo kauan ollut mukanaolo hankkeissa varhaisessa vaiheessa ennakoivasti, ennen varsinaisen kaavoitusprosessin alkua määrittämässä suojelutavoitteita tai ottamassa kantaa korjaus- ja muutoshankkeissa.

Kaavoitus ja korjausrakentaminen oli Helsingissä erityisen vilkasta vuonna 2015, mikä vaikutti myös kulttuuriympäristöyksikön työhön. Yksikössä laadittiin 674 kulttuuriympäristöön; kaavoitukseen, rakennussuojeluun, korjausrakentamiseen ja purkamisiin liittyvää lausuntoa ja muistiot. Tästä muistioita, kannanottoja ja selvityksiä oli 495. Asiantuntijalausuntoja oli 162, joista johtokunnalle valmisteltuja lausuntoja 17:

Vakuutusyhtiö Pohjolan toimitalo valmistui Munkkiniemeen 1969. Nyt sen ympärille on tulossa tiivistä asutusta. Museo vaikutti rakennuksen arvokkaimman osan suojeluun.

Försäkringsbolaget Pohjolas affärshus stod klart i Munksnäs år 1969. Nu håller ett tätt bebyggt bostadsområde på att uppföras omkring det. Museet påverkade skyddet av byggnadens mest värdefulla del.

The Pohjola insurance company office building in Munkkiniemi was completed in 1969. A high-density residential area is now being built around it. The museum was involved in protecting the most valuable part of the building.

- 53 lausuntoa kaavoituksesta ja siihen liittyvistä asioista
- 17 lausuntoa asemakaavaehdotuksista tai rakennusperintöön liittyvistä muista asioista johtokunnan kautta
- 64 lausuntoa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja rakennusten muutos- tai purkuluvista sekä poikkeamishakemuksista
- 45 lausuntoa maakuntamuseoalueen kunnille ja Uudenmaan ELY-keskukselle, niistä 38 kaavoitukseen, 7 rakennus- tai purkulupiin sekä poikkeamislupiin liittyviä

Entistämisavustushakemuksia tuli Uudenmaan ELY-keskuksesta lausunnon 22 ja Museovirastosta 32. Kaupunginmuseo toimi valvojana kaikissa avustusta saaneissa kohteissa.

HELSINKI: MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Vuonna 2015 oli valmisteilla useita laajoja, Helsingin tulevaisuutta pitkälle suuntaavia ja myös kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta merkittäviä kaavahankkeita, kuten Helsingin yleiskaava 2050 ja Vartiosaaren osayleiskaava. Museo suhtautui kriittisesti yleiskaavassa ylisuureksi mitoitettuun täydennysrakentamiseen ja esitti maltillisempaa ja kulttuuriympäristön paremmin huomioon ottavaa mitoitusta. Vartiosaaresta museo antoi lausunnon, jossa pidettiin hyvänä huvilakulttuurin arvojen tunnistamista mutta suhtauduttiin kielteisesti saaren keskiosan tehorakentamiseen.

Rakennusperinnön säilyttämisen kannalta tärkeä suojelukaava oli Katajanokan Pauligin korttelina tunnetun ja viimeksi Kirkkohallituksen käytössä olleen kokonaisuuden muutos asumiskäyttöön. Korttelissa sijaitsee arkkitehti August Bomanin suunnittelema, vuonna 1869 valmistunut Wavulinin talo, joka on Katajanokan ensimmäinen yksityinen kivitalo. Everstin Aurora Karamzin osti 1875 Wavulinin talon vuonna 1867 perustamansa Diakonissalaitoksen käyttöön. Naapurissa Luotsikatu 1:ssä on liikemies Julius Tallbergin rakennuttama asuin- ja liiketalo, jonka suunnitteli nuori arkkitehtikolmikko Gesellius, Lindgren ja Saarinen. Vuonna 1898 valmistunut Tallbergin talo on säilynyt poikkeuksellisen hyvin niin ulkoa kuin sisältäkin. Se on Helsingin ja koko maan asuntoarkkitehtuurin merkikohde, jolla on myös kansainvälistä merkitystä.

Muita merkittäviä asemakaavahankkeita oli useita. Monet jatkuivat edelliseltä vuodelta, kuten Munkkiniemeen vuonna 1969 valmistuneen, Heikki Castrénin suunnitteleman Pohjolan toimitalon asemakaava ja erityisesti rakennuksen suojelukysymykset. Kiinteistön muutosmahdollisuuksista järjestetyn arkkitehtuurikilpailun voitti 2014 Arkkitehtitoimisto JKMM, jonka ehdotuksen pohjalta asemakaava on muokattu. Suunnitelmassa tontille sijoitetaan seitsemän uutta asuin-kerrostaloa. Pohjolan toimitalon kulttuurihistorialliset arvot on pyritty huomioimaan asemakaavassa kattavin suojelumääräyksiin.

Koskelan sairaalan ja pesuloiden sekä Veräjämäen ja Meilahden huvila-alueiden täydennys- ja suojelukaavojen valmistelu jatkui yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Museo arvioi alueesta laadittuja erilaisia suunnitteluvaihtoehtoja ja osallistui rakennusten ja ympäristön suojelutavoitteiden ja -määräysten laadintaan.

Museo otti kantaa erilaajuisiin kaavamuutoshankkeisiin ja poikkeamispäätöshakemuksiin esimerkiksi Kulosaareissa, Laajasalossa, Lauttasaareissa ja Munkkiniemessä. Kaikissa on ollut tavoitteena asuntorakentaminen olemassa olevaa kaupunkirakennetta täydentämällä. Usein on pyritty asumisen mahdollistamiseen asemakaavasta poiketen. Museo antoi 22 lausuntoa käyttötarkoituksen muutoksen, suojelumääräyksistä poikkeamisen ja suojelurakennusten purkamisen mahdollistavista poikkeamispäätöshakemuksista.

Itä-Pasila 1970-luvun aluerakentamisen kohteena on noussut rakennussuojelun piiriin. Itä-Pasilan

arkkitehtuurissa ja kaupunkirakenteessa on piirteitä ja arvoja, jotka tulee alueen kaavoituksen, korjaus- ja täydennysrakentamisessa ottaa huomioon. Museo on toiminut asiantuntijatahona yhteistyössä rakennusvalvonnan ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

HELSINKI: KORJAUSRAKENTAMINEN JA KUNNOSTUS

Kulttuuriympäristöyksikön asiantuntijat osallistuvat lukuisien kaupungin kiinteistöjen ja yksityisten rakennusten peruskorjauksen suunnitteluun ja valvoivat suojelutavoitteiden toteutumista sekä antoivat asiantuntija-apua kaupungin eri organisaatioille, yksityisille kiinteistönomistajille ja taloyhtiöille.

Kruununhaan ja Torikorttelien vanhojen arvorakennusten hankkeet ja pihamuutokset työllistivät yksikköä. Kaupungin vanhimpien kivitalojen Bockin, Burtzin ja Helleniuksen katutasen liikehuoneistoihin peruskorjattiin ravintola ja kahvila säilyttäen tilojen historiallinen luonne ja pintojen vanhat kerrostumat. Torikorttelien kehitystyössä kulttuuriympäristöyksikkö oli monin tavoin osallisena, arkeologiasta aina valaistusratkaisujen kehittämiseen. Myös Mariankatu 3:n vanhan tulli- ja pakkahuoneen muutoshankkeessa museo oli mukana.

Kantakaupungin rakennussuojelussa keskeisiksi nousivat nopeasti lisääntyneet käyttötarkoituksen muutokset. Ne koskivat niin keskustan moderneja toimisto- ja liikerakennuksia kuin konttoristuneita asuintaloja, jotka palautuvat asunnoiksi. Kiihtyvä hotellirakentaminen näkyi uudisrakentamisen, vailla suojelua olevien vanhojen rakennusten sekä suojelukohteiden piirissä. Esimerkiksi Bulevardi 12:n ja Yrjönkatu 13:n arvokiinteistöt sekä Ratakadulla sijaitsevan, arkkitehti Alvar Aallon suunnitteleman Insinööritalon muutos huoneistohotelliksi olivat yksityisiä hankkeita, joissa rakennushistorian tarkka tuntemus ja huomioon otto ovat tärkeitä lähtökohtia rakennusten arvojen säilyttämiseksi.

Lasipalatsin muutos Amos Andersonin taidemuseon tiloiksi merkitsee uuden käytön sovittamista historiallisesti ja arkkitehtonisesti poikkeuksellisen arvokkaaseen kiinteistöön. Kaupunginmuseo on ollut tiiviisti mukana kaavoitusprosessissa ja suunnittelussa.

Modernismin arkkitehtuuriperintöä edustavan, arkkitehtien Timo Penttilä ja Kari Virta suunnitteleman Kaupunginteatterin peruskorjaus alkoi asemakaavan tultua hyväksytyksi. Kulttuuriympäristöyksikkö osallistui huolella työmaavaiheen antikvaariseen valvontaan.

Elokuvateatteri Maximin säilyminen elokuvakäytössä vaarantui alkuvuodesta. Aktiivisen kansalaisliikkeen ansiosta päästiin onnelliseen ratkaisuun, jossa molemmat elokuvasalit säilynevät ja tontille sijoitetaan vielä uusi pieni elokuvasali sekä hotellin uudisosa.

Suvilahdessa 1900-luvun alussa rakennettujen ja nyttemmin tyhjiillään olevien kaasukellojen uuden käytön tarvesuunnittelu edellytti rakennussuojelun arvioita ja ohjausta, jotta alueen arvo ja rakennusten säilyminen olisi turvattu. Hanasaaren B-voimalaitoksen tulevaisuutta ja mahdollista uutta käyttöä pohjustettiin rakennushistoriaselvityksen ja säilyttävän kaavatarkastelun avulla.

Helsingin koulujen jatkuva peruskorjaustyö koskettaa myös monia rakennushistoriallisesti arvokkaita kohteita. Museo on valvonut muun muassa Pihlajamäen

Lasipalatsin Bio Rex palvelee vastaisuudessa Amos Andersonin taidemuseon auditoriona. Kaupunginmuseo on ollut tiiviisti mukana suojellun rakennuksen muutostöiden suunnittelussa.

Bio Rex i Glaspalatset kommer i framtiden att vara auditorium i Amos Andersons konstmuseum. Stadsmuseet har medverkat i planeringen av ombyggnaden av den skyddade byggnaden.

In the future, the Bio Rex space in the Lasipalatsi building will function as the auditorium of the Amos Anderson art museum. The City Museum has been actively involved in planning renovations of the protected building.

ala-asteen, Roihuvuoren ala-asteen ja Svenska Normallyceumin työmaita. Erityisesti Aarno Ruusuvuoren suunnitteleman Roihuvuoren ala-asteen peruskorjauksen tavoitteet ovat poikkeuksellisen vaativia, ja kohteen arvojen säilyminen edellyttää taitavaa suunnittelua uusien restaurointimenetelmien kehittämiseksi. Koulujen peruskorjausten rakennussuojelua on esitelty myös Museoviraston ja ympäristöministeriön asiantuntijaseminaareissa.

Käpylän 1970-luvulla alkanut rakennussuojelu tuli jo toiseen peruskorjausvaiheeseen, jonka ohjauksessa kaupunginmuseo on ollut aktiivinen. Käärmetalon korjauksen ensimmäinen vaihe eteni rakennuslupavaiheeseen.

Korjaushankkeissa esillä olivat muun muassa Maunulan päiväkodin peruskorjaus ja Hämeentien varrella

sijaitsevan, Villa Arabeskina tunnetun huvilan palauttaminen asuinkäyttöön sekä Aleksi 13:n liuskevikaton uusiminen. Lisäksi museo oli mukana lukuisissa yksityisten kiinteistöjen julkisivujen korjaus- ja uusimishankkeissa, kaupungin omien kiinteistöjen korjaushankkeissa sekä antoi asiantuntija-apua kaupungin eri organisaatioille, yksityisille kiinteistönomistajille ja taloyhtiöille. Lisäksi museon edustaja oli mukana useissa julkisivukorjauksissa, joissa on muun muassa uusittu kiinteistöjen rappauksia, ikkunoita ja maalattu julkisivuja.

Purkamislupahakemusten kommentoinnissa haasteeksi nousivat suojeltujen pientalojen purkupyrykmykset muun muassa Pirkkolassa, Koskelassa ja Marjaniemessä.

Museo ohjasi useiden rakennushistoriaselvitysten tekemistä, kohteina muun muassa Metropolian rakennukset, KOP:n pankkirakennus Aleksanterinkatu 42:ssa sekä Roihuvuoren ja Pohjois-Haagan ala-asteet. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista laaditaan rakennushistoriaselvitys ennen asemakaavamuutosta, käyttötarkoituksen muutosta tai peruskorjausta. Näin halutaan tuoda esiin kohteiden vaiheet ja ominaispiirteet – vaalittavat asiat.

MAAKUNTA

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona kaupunginmuseo on antanut lausuntoja Tuusulan, Järvenpään, Hyvinkään, Nurmijärven, Keravan ja Kauniaisten kunnille.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaluonnos valmistui. Kaavatyön tavoitteena on ollut, että kulttuuriympäristöt tunnetaan ja ymmärretään aluesuunnittelun voimavarana, kilpailutekijänä ja uuden toiminnan mahdollisuutena. Erityisesti Hyvinkään ja Tuusulan

kaavalausuntoja oli runsaasti. Hyvinkäällä käynnistyi muun muassa Kytäjän kartanoalueen asemakaavoitus.

Museo oli mukana Nurmijärven Kiljavan sairaalan kiinteistökehittämisen ohjausryhmässä, joka ohjasi rakennushistoriaselvityksen laatimista sekä valmisteli maankäytön esisuunnitelman tilausta asemakaavatyön pohjaksi. Muita asioita Nurmijärvellä olivat kuusi kaavalausuntoa, kohdekäynnit ja maankäytön suunnitteluun osallistuminen kulttuuriympäristöä arvioimalla.

Kauniaisissa oli joitakin kohdekäyntejä ja annettiin yksi lausunto purkuasiassa. Museo antoi lausuntoja useista eri puolilta Keravaa suunnitelluista, pääosin asumisen täydennysrakentamiseen tähtäävistä asemakaavamuutoksista. Myös Keravan Tehtaanmäen kulttuurihistoriallisia arvoja vaalivan asemakaavan muutosehdotus valmistui.

TYÖRYHMÄT JA YHTEISTYÖ

Museon edustaja on jäsenenä rakennusvalvontaviraston kaupunkikuvaneuvottelukunnassa, joka käsittelee viikoittain korjaus- ja uudisrakentamisen rakennusluvia ja muun muassa ullakkorakentamista. Mukanaolo

keventää lausuntomenettelyä, kun hankkeisiin voidaan ottaa heti kantaa. Lisäksi museo voi seurata kokonaisvaltaisesti korjaus- ja täydentämisrakentamista vuorovaikutuksessa muiden asiantuntijoiden kanssa.

Yksikön tutkijat, arkkitehti, rakennuskonservaattori ja päällikkö ovat olleet jäseninä useissa työryhmissä, kuten Suvilahden kaasukellojen uudiskäyttöä miettiessä työryhmässä, Sähkötalon mahdollisessa muutoksessa terveyskeskukseksi, Kulttuurikeskustan opastustyöryhmässä sekä HIFK:n tapahtuma-areena Helsinki Garden -hankkeen ohjausryhmässä. Lisäksi yksikkö on mukana useissa virastojen välisissä työryhmissä. Niistä mainittakoon nelikantatyöryhmä, jossa käsitellään kaupungin myytäväksi tulevia kiinteistöjä, Kauppatorin kokonaisu suunnitelman ohjaustyöryhmä, Torikorttelit ja Eteläsataman kehittäminen -ohjaustyöryhmä, kantakaupungin asuinalueiden uudelleenkaavoitustyön ohjaustyöryhmä, hissityöryhmä, ullakkorakentamisen työryhmä ja keskustakortteleiden katuvalaistustyöryhmä.

Museo on myös Uudenmaan rahaston rahoittaman ja koordinoiman hautausmaiden suojeluhankkeen ohjausryhmässä. Pääkohteena on Hietaniemen hautausmaa. Tavoitteena on julkaisu, jonka tuella yleisö voi itse pitää kunnossa hallinnassaan olevia hautoja.

VAPAAEHTOISTYÖ KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOIDOSSA

Muinaisjäännösten hoito vapaaehtoisvoimin käynnistyi. Museon arkeologi laati hoitosuunnitelmat, joiden mukaan Kivikon asukkaat siivosivat alueensa I maailmansodan linnoitteita ja Arkeologian harrastajat Ango ry hoiti kolme pronssikautista hautaröykkiötä Itä-Helsingissä. Näin otettiin askel kohti museon Adoptoi monumentti -hankkeen aloitusta. Tavoitteena on innostaa kaupunkilaisia hoitamaan lähiympäristönsä kulttuuriperintöä. Aloitteellinen Ango ry toimi pilotitiryhmänä lupaavasti alkaneessa työssä.

Kulosaaren metroaseman lähellä sijaitseva pronssikautinen hautaröykkiö uhkasi kasvaa umpeen. Arkeologian harrastajat Ango ry raivasi museon arkeologin ohjauksessa muinaisjäännöksen säilymisen vaarantavan vesakon pois.

Gravröset från bronsåldern i närheten av Brändö metrostation riskerade att bli igenväxt. Under handledning av museets arkeolog rörde föreningen Arkeologian harrastajat Ango ry slyet som hotade bevarandet av fornminnet.

The Bronze-Age burial site near the Kulosaari metro station was threatened by overgrowth. Guided by a museum archaeologist, the amateur archaeologists' organisation Ango ry removed the copse growth that was threatening the preservation of the ancient remains.

Museoviraston kanssa tehdyn sopimuksen nojalla Helsingin arkeologisen kulttuuriperinnön vaaliminen toi runsaasti töitä, lausuntoja ja muita viranomaistehtäviä. Muinaisjäännösten suojelun uusien menettelyohjeiden takia yhteistyö Museoviraston kanssa tiivistyi, mutta samalla kaupunginmuseon tutkijoiden työmäärä kasvoi valmistelutöiden laajentuessa. Museon kaksi arkeologia avustivat myös muita tutkijoita maankäytön suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa arkeologisten kohteiden osalta.

Museon arkeologien päätyö oli kertomusvuonna Presidentinlinnan vuosien 2013–2014 peruskorjauksen arkeologisen valvonnan raportti: kirjoittaminen, kuvien valinta ja käsittely, karttojen puhtaaksi piirtäminen ja löytöjen luettelointi. Tämän ohessa valmistui myös Vanhassakaupungissa tehtyjen pienempien koekaivauksien ja tarkastusten raportti, johon koottiin vuosikymmenien aikana hankittua tietoa alueesta.

Kaavoitukseen tai rakennustöihin liittyviä maastokäyntejä ja valvontoja tehtiin runsaasti. Useat niistä koskivat I maailmansodan linnoitteita ja tykkiteitä. Kaupungintalokorttelissa valvottiin Burtzin ja Bockin pihojen ja rakennusten sisätilojen peruskorjausta. Museon tutkijat dokumentoivat tasoja ja maaleikkauksia ja tekivät pienialaisia kaivauksia usean kuukauden aikana. Burtzin pihan pohjoisosasta löytyi vanhoja kulttuurikerroksia ja ilmeisesti nykyisiä rakennuksia vanhempi 1700-luvun pihakiveys. Burtzin pihan eteläosa, Bockin piha ja rakennusten sisäosat olivat tuhoutuneet arkeologian kannalta myöhemmissä rakennustöissä,

etenkin kaupunkitalokorttelin peruskorjauksessa 1985–88. Muualla Helsingissä tietöiden ja rakennushankkeiden takia tehtäviksi tulleet laajemmat arkeologiset tutkimukset ohjattiin kaupunginmuseon alustavien selvitysten jälkeen Museovirastolle.

Museon arkeologi oli ohjausryhmässä Kriminaali- huollon tukisäätiön hankkeessa ”Pääkaupunkiseudun maalinnoitukset rikosseuraamusasiakkaiden työkohteena”. Hankkeen tavoitteena on kohentaa linnoitekohteiden hoitoa museon ohjauksessa.

Museon kaksi arkeologia osallistuvat molemmat maastotarkastuksiin, valvontoihin, museotyöhön ja asiantuntijapalveluun. Toinen keskittyy viranomais-toimintaan kuten lausuntoihin, neuvontaan ja yhteydenpitoon muihin virastoihin ja asiakkaisiin. Toinen paneutuu yleisötyöhön, lasten arkeologian työpajoihin, museon oppimispalveluiden kehittämiseen sekä Adoptoi monumentti -hankkeeseen.

RAKENNUSKULTTUURIN TUTKIMUS

Yksikössä tehtiin lausuntoihin ja ajankohtaisiin kaavahankkeisiin liittyen suppeampia rakennushistorian selvityksiä, kuten Helsingin Itä-Pasilasta, jonka tutkimista on tarkoitus jatkaa vuonna 2016. Kaupungin-arkkitehti Gunnar Taucherin ajasta Helsingin kaupungin rakennuskonttorissa (1924–1941) oli valmisteilla tutkimus.

NYKY-DOKUMENTOINTI

Museon voimavarat on keskitetty Uuden kaupunginmuseon ja sen näyttelyiden avaamiseen ja kokoelma-muuttoluokkiin eikä suuria nykydokumentointihankkeita ole toteutettu. Yhteistyössä Vantaan kaupunginmuseon kanssa kuitenkin dokumentoitiin legendaarisen M-junan viimeinen vuoro Helsingin päärautatie-asemalta Vantaankoskelle. Vantaan kaupunginmuseo haastatteli matkustajia ja Helsingin kaupunginmuseo vastasi valokuvauksesta.

Legendaarisen M-junan viimeinen vuoro
30.6.2015 dokumentoitiin yhteistyössä
Vantaan kaupunginmuseon kanssa.

Det legendariska M-tågets sista färd
30.6.2015 dokumenterades i samarbete
med Vanda stadsmuseum.

The last run of the legendary M train on
30 June 2015 was documented together
with the Vantaa City Museum.

ALUEELLINEN MUSEOTYÖ

Maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee ja kehittää museotyötä yhdeksän kunnan alueella pääkaupunkiseudulla ja Keski-Uudellamaalla. Alueellisen toiminnan painopisteitä määrittää Museoviraston kanssa neuvoteltu suunnitelma vuosille 2014–17.

Uudenmaan yhteisen museoportaalien, Uudenmaan museo-oppaan ylläpito ja käytön edistäminen on ollut

edelleen painopisteenä. Portaalissa on mukana 186 museokohdetta. Ajankohtaisista asioista tiedotettiin museoille suunnatulla maakuntamuseon uutiskirjeellä ja Sofia-lehdessä jatkui alueen museoita esittelevä Museo valokeilassa -palsta. Vuotuisen Uudenmaan museopäivän aiheena oli uudistuva Helsingin kaupunginmuseo.

Museoviraston myöntämiä harkinnanvaraisia avustuksia maakuntamuseoalueelta saivat toimintavuonna Järvenpään taidemuseo sekä Näkövammaismuseo Helsingissä.

HENKILÖSTÖ

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ
YKSIKÖITTÄIN JA NIMIKKEITTÄIN

Hallinto, 8 henkilöä

museonjohtaja
hallintopäällikkö
taloussuunnittelija
henkilöstösihteeri
johdon assistentti
it-suunnittelija
it-asiantuntija
kiinteistö- ja
turvallisuusvastaava

Esinekokoelmat, 11 henkilöä

tutkimuspäällikkö
intendentti
2 tutkijaa
tutkija (maakuntamuseo)
/hankepäällikkö, UKM
4 konservattoria
museomestari
museoavustaja

Kuvakokoelmat, 13 henkilöä

yksikönpäällikkö
3 tutkijaa (valokuvat)
tutkija (taide + valokuvat)
tutkija (kirjasto)
tutkija (arkisto)
paperikonservattori
3 kuvankäsittelijää
valokuvaaja
tietopalvelusihteeri

Kulttuuriympäristö, 8 henkilöä

yksikönpäällikkö
3 tutkijaa (rakennussuojelu)
2 tutkijaa (arkeologia)
arkkitehti
konservattori

Yleisöpalvelut, 24 henkilöä

yksikönpäällikkö
markkinointi- ja
viestintäsuunnittelija
verkkoviestijä
viestintäassistentti
tutkija (tiedotus)
5 museolehtoria
työpajaohjaaja
museokaupan hoitaja
2 näyttelymuseomestaria
virastomestari
7 museoemäntää
(joista 2 osa-aikaista)
2 museoisäntää

Kertomusvuoden lopussa museon palveluksessa oli 94 (2014: 102) henkilöä: vakinaisia 64 (2014: 70) ja määräaikaisia 30 (2014: 32), joista sijaisia 1, työllistettyjä 5 ja tuntityöntekijöitä 14. Vuoden aikana museossa oli 8 harjoittelijaa tai työkokeilussa olevaa henkilöä.

Poissaoloja oli 4 862 päivää (2014: 5 356), joista sairauslomapäiviä 658 (2014: 595), sairaan lapsen hoitopäiviä 31 (2014: 51), vuosilomia 3 221 (2014: 3 435) päivää, muita palkallisia poissaoloja 79 (2014: 150) ja muita palkattomia poissaoloja 873 (2014: 1 125) päivää.

TYÖHYVINVOINTI

Museon työhyvinvointiohjelma noudattaa kaupungin työhyvinvoinnin toimintaohjelman ja yhteistoiminnan periaatteita sekä tavoitteita. Museon työhyvinvointiryhmän vuosittain laatima työhyvinvointisuunnitelma tukee kaupungin strategiaohjelman ja museon omien linjausten toteuttamista. Tavoitteena on kehittää työn ja työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä tukea henkilöstön työhyvinvointia.

Toimintatapoja ovat työhyvinvointi- ja työsuojelusioiden käsittely yhteistyössä, haitta-, vaara- ja kuormitustekijöiden ennakointi sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan kehittäminen osana työyhteisöjen jokapäiväistä toimintaa. Museon yhdistetty työhyvinvointi- ja työsuojeluryhmä kokoontui 2015 kuusi kertaa.

Kokoelmakeskushankkeen yhteydessä käynnistettiin taidemuseon kanssa työhyvinvointihanke, joka rahoitettiin kaupungin työhyvinvointimäärärahalta. Hankkeessa on pidetty virastojen ja ammattiryhmien yhteisiä tapaamisia sekä etäkokouskoulutusta. Tavoite on ollut työssä jaksamisen tukeminen muutosprosessissa sekä kahden viraston käytäntöjen yhteensovittaminen. Hankkeelle saatiin jatkorahoitus vuodelle 2016.

Museo saavutti vuonna 2014 käyttöön otetussa KuntalO-kyselyssä hyvät tulokset sekä kaupunkitasoisesti

että vertailussa muihin kaupunkeihin. Vastausprosentti oli 83 % (60 vastaajaa). Keskeisten mittarien tulokset asteikolla 0–100 olivat:

- työ 83 (sivistystoimi 58, Helsinki 47)
- työyhteisö 51 (sivistystoimi 56, Helsinki 47)
- johtaminen 83 (sivistystoimi 58, Helsinki 51)
- työssä jatkaminen 80 (sivistystoimi 63, Helsinki 55)

Kaupunginmuseon kokonaissijoitus kaikkien kyselyyn osallistuneiden kaupunkien tutkittujen työyksiköiden joukossa oli korkea: 72/100.

Museon mittavassa muutosprosessissa on tärkeänä tavoitteena, että uuden suunnittelu tehdään yhteistoiminnallisesti ja avoimesti koko henkilöstöä osallistaen. Toimintavuonna museossa onkin ollut poikkeuksellisen paljon erilaisia henkilöstötyöpajoja, joiden kautta kaikki ovat päässeet osallistumaan ja antamaan omaa asiantuntemustaan.

Vuoden aikana järjestettiin säännöllisesti yksiköiden, johtoryhmän ja laajennetun johtoryhmän kokoukset sekä neljä koko henkilöstön museokokousta. Koko museon henkilöstön kehittämispäivän lisäksi eri yksiköillä ja tiimeillä oli omia kehittämispäiviään. Henkilökunnan ja esimiesten välillä käytiin tavoite- ja kehityskeskustelut sekä tavoitteiden seurantakeskustelut.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Museosta osallistuttiin muun muassa Suomen Museo-liiton, Museoviraston ja Oiva-akatemian tarjoamiin koulutuksiin. Johtaminen ja esimiestyö on ollut yksi painopistealue, ja kuusi henkilöä osallistui erilaisiin pidempiin johtamisen koulutusohjelmiin. Päällikköryhmä kävi viisi kertaa Oiva-akatemian coaching-valmennuksessa.

KEHITTÄMINEN

Uusi kaupunginmuseo

Toukokuussa 2016 avautuvan Uuden kaupunginmuseon suunnittelu eteni toimintavuonna vauhdikkaasti koko museon henkilökunnan voimin.

Strategisena tavoitteena ollut museon palvelukokonaisuuden kirkastaminen eteni Uuden kaupunginmuseon kokonaiskonseptin valmisteussa heti vuoden alussa. Kokonaiskonsepti määrittelee museon palvelut, kohderyhmät ja tekemisen tavan siten, että monista osista muodostuu yhtenäinen ja strategian mukainen kokonaisuus. Uuden museon ydinpalvelujen, Lasten kaupungin, Helsingin valitut palat -näyttelyn ja Neloskerroksen ohjelmaa suunnittelevat työryhmät jatkoivat työskentelyään. Uuden museon Neloskerroksen vaihtuvien sisältöjen profiili valmistui, ja ensimmäiseksi ohjelmaksi päätettiin valita kansainvälinen Museum of Broken Relationships -näyttely.

Näiden lisäksi kehitettäväksi kokonaisuuksiksi määriteltiin museokaupan konseptin uudistaminen, kätevät kuvapalvelut, saavutettavat asiantuntijapalvelut, asiakaslähtöinen asiakaspalvelu, tapahtumien vuosikello, oppimis- ja hyvinvointipalvelut, tila- ja juhlapalvelut

sekä Aikakone. Kokonaisuuksille nimettiin vastuuhenkilöt, joiden tehtävänä oli vetää kehittämistä sekä osallistaa työhön muuta henkilökuntaa ja asiakkaita.

Osaprojektien edistymistä seurattiin kuukausittain työryhmien ja vastuuhenkilöiden kokouksessa, jossa myös työstettiin yhteistä konseptia. Edellisvuonna syntyneet tähtiasiakasprofiilit todettiin kelpo työkaluksi palvelujen suunnittelussa ja niiden kehittämistä jatkettiin edelleen työryhmäläisten yhteisissä hahmotyöpajoissa.

Vertaisoppimista hyödynnettiin kehittämistyössä: Kaupunkimuotoilija kävi sparraamassa työryhmiä kahdesti, ja taidemuseon ja keskustakirjaston kanssa järjestetyssä kokemuskoulussa jaettiin kokemuksia uusien palvelujen suunnittelusta ja käytiin testaamassa toisten palveluita visiittiluotaimen avulla.

Ulkopuolista osaamista ja asiantuntemusta hyödynnettiin monessa vaiheessa. Aikakoneen kehittämisessä kumppaniksi valittiin ohjelmistoyritys Futurice. Muutostyö Wevolven työpajoissa ja selvityksessä pureuduttiin museokaupan, kätevien kuvapalvelujen ja

tila- ja juhlapalveluiden palvelustrategioihin. Saavutettavuussuunnitelma tehtiin yhteistyössä Kulttuuria kaikille -palvelun sekä Avaava Oy:n kanssa Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksen turvin. Uuden museon mahdollisuuksia omarahoituksen lisäämisessä työstettiin Kultasuu Oy:n tuella ja omarahoitussuunnitelma valmistui alkuvuodesta.

Avoimuus ja kaupunkilaisten osallisuuden lisääminen museon toiminnoissa oli yhä periaatteena suunnittelussa. Sähköisessä asiakaspaneelissa oli vuoden lopussa 1 131 jäsentä. Sadat aktiiviset vastaajat antoivat museolle arvokasta tietoa esimerkiksi siitä, mihin aikakauteen helsinkiläiset mieluiten haluaisivat matkustaa, miltä Helsinki haisee tai mitä odotetaan uudelta museokaupalta. Lyhtysali toimi kokeilulaboratoriona, jonka kokemuksia ja tuloksia hyödynnetään uudessa museossa. Asiakastietoa kerättiin muun muassa erilaisilla teemahaastatteluilla sekä museon tiloissa että kaupungille jalkautuen. Uuden kaupunginmuseon omilla netti- ja Facebook-sivulla kerrottiin hankkeen edistymisestä muun muassa museon suunnittelijoiden blogikirjoituksissa.

Uuden museon konseptin lähtökohtana on vapaa pääsy ja helppo lähestyttävyys, minkä vuoksi museotiloja ja palveluja on lähestytty monikäyttöisyyden näkökulmasta asiakkaiden erilaiset tarpeet ja motivaatiot huomioon ottaen. Tilasuunnittelussa tämä on tarkoittanut panostamista näyttelyiden lisäksi myös muiden asiakastilojen suunnitteluun. Sisääntulokerroksen asiakastilojen sisustussuunnittelijaksi valittiin Kakadu Oy, jonka laatima kokonaisvaltainen suunnitelma valmistui marraskuussa.

Elefanttikorttelin korjaushanke eteni suunnitelmien mukaisesti ja valmistui joulukuussa hieman alkuperäisestä aikataulusta myöhässä.

Uuden kaupunginmuseon vetonaulaksi suunnitellun, uusinta teknologiaa hyödyntävän Aikakoneen julkistustapahtumassa yleisö sai kokeilla stereoskooppia runsaan sadan vuoden takaa, viewmastereita 1950- ja 1980-luvuilta ja uusimpia 3D-virtuaalilaitteita.

Vid offentliggörandet av Tidsmaskinen, som har planerats bli ett dragplåster för stadsmuseet, fick besökarna prova på ett över hundra år gammalt stereoskop, viewmasters från 1950- och 1980-talet och den nyaste 3D-utrustningen.

At the opening of the Time Machine, designed as the new City Museum's main attraction using the latest technology, the audience got to try out a stereoscope from over a hundred years ago, viewmasters from the 1950s and 1980s and several 3D virtual devices.

Organisaation uudistaminen

Museossa jatkettiin organisaation uudistamista tavoitteena löytää uutta visiota ja strategiaa tukeva ratkaisu. Ramboll Management Consulting Oy:n tuella työstettiin uusi organisaatiomalli, joka lähetettiin vuoden vaihteessa kommentoitavaksi kaupunginkansliaan. Loppuvuodesta käynnistettiin myös toimintatapojen, muun muassa projektinhallintamallin, uudistus. Henkilöstötyöpajoja järjestettiin työn eri vaiheissa vuoden mittaan yksitoista, joten käytännössä jokaisella museolaisella oli mahdollisuus osallistua.

YMPÄRISTÖ- TAVOITTEET

Museon toiminnan perustana on kestävä kehitys: kulttuuriperinnön suojelu, dokumentointi, säilytys ja tiedonjako. Museo pyrkii vaikuttamaan ympäristöön rakennussuojelun keinoin, tutkimalla vanhaa rakennuskantaa ja korostamalla sen säilyttämistä ja valistamalla vanhoista, ekologisesti kestävästä rakennus- ja korjausmenetelmistä.

Museon ekotukihenkilö on osallistunut kaupungin ekotukitoiminnan järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin. Ympäristötoimintaa ja vastuullista ympäristötietoisuutta on tarkoitettu kehittää.

Museo pyrkii täyttämään kaupungin energiansäästö-tavoitteet säästämällä lämpöä, sähköä ja vettä. Vaikka

energiansäästötoimia ei suunniteltu aktiivisesti muut-
tojen takia, sähkönkulutus kuitenkin laski 15 % mita-
tuissa toimipisteissä.

Museossa kierrätetään näyttelymateriaaleja, lajitel-
laan jätteet sekä kiinnitetään huomiota tilojen, toi-
minnan, tuotteiden ja palvelujen energiatalouteen. Ongelmajätteet viedään Sortti-asemalle ja tietotek-
niikan laitteet Uusix-verstaalle. Jätteistä koitui meno-
ja 5 478 € (2014: 4 249 €). Polttoainetta kulutettiin 1 503
litraa (2014: 1 761 l).

TOIMITILAT

Kaupunginmuseon käytössä olivat vuoden lopussa seuraavat toimitilat:

toimipiste	pinta-ala m ²
Sofiankatu 4	2 677
Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13 D	741
Raitoliikennemuseo, Töölönkatu 51 A	1 436
Ruiskumestarin talo, Kristianinkatu 12	170
Sederholmin talo, Aleksanterinkatu 18	478
Työväenasuntomuseo, Kirstinkuja 4	554
Malmin kokoelmakeskus	3 365
Honkanummen kokoelmakeskus	3 456
	(+ parvi)
Hyrylän kokoelmakeskus	1 900
Verstas, Harkkoraudantie 10	240
Yhteensä	15 064 m²

Keväällä 2013 Ruiskumestarin talossa havaittiin kos-
teus- ja sisäilmaongelmia ja museo jouduttiin sulke-
maan työsuojausyistä. Tilakeskus käynnisti korjaus-
hankkeen suunnittelun toimintavuonna, mutta talo
pysyy suljettuna vuoteen 2017.

Keväällä 2014 alkanut museon uusien tilojen perus-
korjaus Elefantti-korttelissa jatkui koko vuoden 2015.
Museo osallistui käyttäjänä tiiviisti työmaakokouksiin
ja päivitti asiakas- ja näyttelytilojen toteutusta vastaa-
maan uuden kaupunginmuseon konseptia ja tarpeita.

Kaupunginmuseon ja taidemuseon yhteisen kokoel-
makeskuksen peruskorjaus Turvalaaksossa käynnistyi
Suomen pankin johdolla keväällä. Hankkeen suunnitte-
lussa ja toteutuksessa esille tulleiden ongelmien vuoksi
kokoelmasäilytystilat eivät valmistuneet suunnitel-
lusa aikataulussa. Tämän vuoksi Honkanummen kokoel-
makeskuksen vuokrasopimusta oli jatkettava ja kokoel-
makeskuksen esineistö muutettava väistötiloihin.

MÄÄRÄ- JA TALOUSTAVOITTEET

Kaupunginmuseon toiminnan laajuus ja muita tunnuslukuja

	2013	2014	2015
Toiminnan laajuustiedot			
Asiakkaiden lukumäärä, josta	459 098	467 107	460 617
• näyttelykävijöitä	202 027	202 615	130 864
• muita asiakkaita	66 119	28 742	27 396
• verkkokävijöitä	190 952	235 750	302 357
Tehokkuus / taloudellisuus			
Menot / asukas	12,41	12,21	12,20
Toiminnan laajuustiedot			
Näyttelyt ja julkaisut	9	14	7
Annetut lausunnot ja muistiot	441	493	674
Resurssit			
Henkilöstön määrä (vakituiset)	72	70	64
Tuottavuusmittari			
Tuottavuus (2012=100)	75	79	86
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilat, m ²	15 576	15 064	15 064

Kaupunginmuseon toimintatuotot ja toimintakulut 2013–2015, 1 000 euron tarkkuudella

	2013	2014	2015
Myyntitulot	318	328	259
Maksutuotot	10	16	6
Tuet ja avustukset	11	98	51
Vuokratuotot	143	159	156
Muut tuotot	2	3	5
Toimintatuotot yhteensä	484	604	477
Palkat	2 919	3 085	2 950
Muut henkilöstömenot	991	1 013	976
Palvelujen ostot	922	939	1 147
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	400	345	420
Avustukset	5	5	5
Vuokrat	2 254	2 187	2 183
Muut menot	16	17	6
Toimintakulut yhteensä	7 507	7 591	7 687
Toimintakate	-7 023	-6 987	-7 210

KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA 2015

Varsinaiset jäsenet

puheenjohtaja Ville Ylikahri
varapuheenjohtaja Raine Luomanen
Miika Sahamies
Marika Lahti
Sari Hartonen
Irmeli Ahola
Marjukka Vainio-Rossi
Kaisu Vesikansa
Kyösti Helin

puolue

Vihr.
Kok.
Kok.
Kok.
Vihr.
SDP
Kesk.
Vas.
PS

Henkilökohtaiset varajäsenet

Juuso Koponen
Riitta Snäll
Päivi von Rabenau
Arto Aniluoto
Laura Karhulahti
Eero Hilden
Antero Alku
Mikko Ilanko
Annikki Finnig

Kaupunginhallituksen edustajana toimi Silvia Modig ja henkilökohtaisena varajäsenenä Paavo Arhinmäki.

Esittelijöinä toimivat viran puolesta museonjohtaja Tiina Merisalo ja omissa asioissaan yksiköiden päälliköt Riitta Pakarinen, Jari Karhu, Anne Mäkinen ja Minna Sarantola-Weiss. Sihteerinä toimi hallintopäällikkö Päivi Elonen.

Johtokunta kokoontui kertomusvuonna 9 (2014: 11) kertaa ja pöytäkirjoihin tehtiin 95 (2014: 107) pykälää. Johtokunta antoi 18 lausuntoa (2014: 18):

1. Pihlajamäen ostoskeskuksen eteläosan asemakaavan muutosehdotuksesta
2. Pissaradan asemakaavaehdotuksesta
3. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta
4. rakennusviraston teettämästä ulkovalaistuksen tarveselvityksestä
5. Pohjoinen Hesperiankatu 15:n asemakaavan muutosehdotuksesta.
6. Östersundomin yhteisestä yleiskaavaehdotuksesta
7. Vanhankaupunginkosken länsihaaran padon purkamista koskevasta valtuustoaloitteesta
8. esityksestä Suomen kansallisen maailmanperintöstrategian päälinjauksista

9. Kruunuvuorenrannan joukkoliikenneyhteyden asemakaavasta ja asemakaavan muutoksesta
10. Ulvilantie 10:n asemakaavan muutosehdotuksesta
11. asemakaavan muutosehdotuksesta Myllypurossa
12. tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2014.
13. asemakaavaehdotuksesta Kluuvi Kameeli b-kortteli
14. Malmin Latokartanontien alueen asemakaavan muutosehdotuksesta
15. kaupungin omistuksessa olevien vanhojen rakennusten kulttuuriperintöstrategiaa koskevasta valtuustoaloitteesta
16. Satamakatu 7-11:n asemakaavan muutosehdotuksesta
17. Kruunuvuoren asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta
18. Hotelli Marskin asemakaavan muutosehdotuksesta

Suomen museoliiton vuosikokoukseen ja valtakunnallisille museopäiville osallistui kaupungin virallisena edustajina Ville Ylikahri. Suomen kotiseutuliiton vuosikokouksessa kaupunkia edusti Irmeli Ahola.

LAHJOITTAJAT 2015

LAHJOITUKSIA MUSEON KOKOELMIIN OVAT TEHNEET:

Yksityiset

Ahlström, Martti / kuolinpesä
Asula Tiina
Frölander-Ulf, Ingemar
Göthberg, Marianne
Heikkilä, Onni
Hettunen, Kauko
Hidén, Margarita
Hietalahti, Outi
Hongisto, Pertti
Horsma, Kaj
Jokinen, Sirkka
Kauppi, Ulla-Riitta
Kosonen, Harri
Laessaari, Seppo
Lindholm, Anna-Liisa
Linnapuomi-Kanerva, Eija-Liisa
Melanen, Anneli
Oksala, Valentina
Orma, Tiia
Poikolainen, Kirsi
Pulkkinen, Kaapo

Reinikainen Leena
Renell, Eero
Ruhtula, Kaarina
Saarinen, Timo
Savia, Satu
Silpiö, Ari
Tanskanen, Leo
Tirkkonen, Marketta
Vienola, Kari
Wulff, Ann-Catrin
Yrjölä, Seija

Virastot, yritykset ja yhteisöt

Helsingin kaupungin liikennelaitos
Helsingin kaupungin rakennusvirasto
Kaupunkisuunnitteluvirasto/Ilmari
Tawaststjerna
Pelastuslaitos/Palomuseo
Restel Ravintolat Oy
Tekniikan museo

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY

Ystäväyhdistys osoitti tukeansa vierailemalla Helsingin uhanalaisissa kulttuurikohteissa Gardeniassa ja Joutsen-apteekissa. Salaperäisissä kaupunkikohteissa tutustuttiin Kansallisoopperan kulissemiin ja vapaa-muurarien temppeliin. Aloitettiin huutokauppavierailusarja ja kyläiltiin niin Helsingin pitäjän kirkonkylälä kuin Eläintarhan huvilassa. Museon ystävät perehdytettiin Helsingin kaupunginmuseon tapahtumiin opastetuilla kierroksilla Musiikkia!-näyttelyyn sekä yhteislauluillalla Hakasalmen huvilassa.

KOONNEET
Tiina Merisalo, Jere Jäppinen

KUVAT
Helsingin kaupunginmuseon
kuva-arkisto, ellei toisin mainita.

KÄÄNNÖKSET
Delingua

ULKOASU
Susanna Vuorinen

PAINO
Painotalo Plus Digital Oy 2016

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Adventti avattiin perinteisellä tiernapoikaesityksellä viimeistä kertaa Sofiankadulla. Tutut laulut raikuvat seuraavan kerran uudessa kaupunginmuseossa.

Vi firade första advent med en traditionell stjärngosseföreställning för sista gången på Sofiegatan. De välbekanta sångerna klingar nästa gång i det nya stadsmuseet.

Advent was opened with the traditional Three Wise Men pageant for the last time at Sofiankatu. The old, familiar songs will ring out next time in the new City Museum.

AINA
VAPAA
PÄÄSY

RAKASTU HELSINKIIN

SENAATINTORIN
KULMALLA

HELSINGIN
KAUPUNGINMUSEO

ALEKSANTERINKATU 16

09 3103 6630

HELSINGINKAUPUNGINMUSEO.FI